

Tomo KNEŽEVIĆ

MISIJSKO POSLANJE CRKVE S POSEBNIM OSVRTOM NA ŽUPNU ZAJEDNICU*

Sažetak

Živimo u vremenu kada misije i misijske teme dobivaju sve manje mjesta u katoličkim tiskovinama diljem svijeta. Situacija nije ništa bolja ni u Crkvi u Hrvata. Jednostavno nema mjesta i nema interesa. Pritom se koriste razni odgovorni kako smo i mi i Europa misijska zemlja i misijski kontinent ili kako ova tema nema mjesta u vremena kada sekularizacija i globalizacija u raznim oblicima zauzimaju svoje mjesto u životu našega društva i okruženju našega življenja. Međutim, ova tema bez obzira na vrijeme i okolnosti ne gubi na svojoj aktualnosti. Sve krštenike diljem svijeta, posebno sve odgovorne u Crkvi, uvijek iznova pape potiču na razne načine kako bi misijska svijest i odgovornost uvijek bila živa i aktualna u svim dijelovima Crkve. Svjesni svoje odgovornosti za misijsko poslanje Crkve biskupi u Bosni i Hercegovini odlučili su se za misijsku temu na razini naših dekanata tijekom jeseni 2006. Na ovaj način željeli su potaći sve svoje svećenike na odgovorniji odnos prema misijama. Željeli su da i naša Crkva bude živa grana na stablu naše misijske odgovornosti. Bili su svjesni kako tijekom godine postoje razni načini kako možemo pokazati svoj odgovoran odnos. Istaknuli su kako se misijsko poslanje Crkve učinkovito ostvaruje upravo u župnoj zajednici. U ostvarenju želje naših biskupa odgovornima su učinili nacionalnog i dijecezanske ravnatelje Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine. I ovo predavanje jest rezultat misijskoga nastojanja tijekom 2006. god. Ono je poticajno posebno zbog toga što se događa u predvečerje 50. obljetnice važne misijske enciklike Fidei donum.

Uvod

Na zasjedanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, koje je održano u Mostaru od 20. do 23. ožujka 2006. Nacionalno vijeće Papinskih misijskih djela (dalje: PMD) BiH zamolilo je biskupe preko nacionalnoga ravnatelja PMD BiH,¹ da tema jedne od sljedećih korona po

¹ Ova želja Nacionalnog vijeća PMD BiH izrečena je u Sarajevu 28. veljače 2006. na godišnjoj skupštini PMD BiH.

dekanatima naših biskupija u BiH bude “Misijsko poslanje Crkve s posebnim osvrtom na župnu zajednicu”. Biskupi su s radošću i odobravanjem prihvatili predloženu temu u želji da bude prezentirana po našim dekanatima.² Bili su svjesni da se najvažniji dio misijske animacije i akcije te gradnje misijske svijesti i odgovornosti događa upravo po našim župnim zajednicama.

Zamolili su nacionalnoga ravnatelja i dijecezanske ravnatelje PMD BiH da budu spremni i odazovu se pozivu iz naših dekanata te ovu temu prezentiraju svećenicima na njihovim koronama.³ Ono što su naši biskupi tada odlučili ostvarilo se tijekom jeseni 2006. god. u svim našim biskupijama, u svim dekanatima. Sa svećenicima se iskreno i otvoreno razmišljalo na temelju važećih dokumenata, ali i na temelju trenutne situacije i naše prakse s obzirom na spomenutu temu.

Ova tema pomoći će svima nama s obzirom na misijsko poslanje Crkve u našim biskupijama, posebno u našim župnim zajednicama. Isto tako nadat se je da su svi dosadašnji misijski animacijski materijali, koje su župne zajednice i druge crkvene ustanove tijekom minulih godina primale od Misijske središnjice u Sarajevu, bili snažna potpora i podrška u pastoralnom radu, posebno u građenju misijske svijesti i misijske odgovornosti ne samo u župnim zajednicama, nego i u drugim crkvenim ustanovama u Bosni i Hercegovini.

Predavanje je pripremljeno malo opširnije i u njega su unesene mnoge stvari kako bi bilo od pomoći svima koje interesira misijsko poslanje Crkve. U njemu se mogu naći odgovori na mnoga pitanja. Posebno se može koristiti kao izvor informacija o misijskom poslanju Crkve u hrvatskom narodu, s posebnim naglaskom na Bosnu i Hercegovinu. Na jednom mjestu imamo cjelokupni pregled misijskoga djelovanja naše Crkve.

² Aktualni nacionalni ravnatelj obradio je navedenu temu na sljedećim mjestima: Vrhbosanska nadbiskupija (Sarajevski dekanat: 21. 9. 2006.; Ramski i Bugojanski dekanati: 9. 10. 2006.; Doborski dekanat: 11. 10. 2006.; Šamački dekanat: 11. 10. 2006.; Usorski dekanat: 16. 10. 2006.; Derventski dekanat: 3. 11. 2006.; Tuzlanski dekanat: 4. 11. 2006.; Sutješki dekanat: 6. 11. 2006.; Brčanski dekanat: 28. 11. 2006.; Sestre Karmelićanke, Sarajevo-Stup: 29. 9. 2006.); Mostarsko-Duvanjska biskupija: Duvanjski dekanat: 27. 11. 2006.; Banjalučka biskupija: 8. 11. 2006.

³ Istu želju telefonom je izrekla sredinom srpnja 2006. povjerenica za župne misijske grupe Đakovačke i Srijemske biskupije i voditeljica Misijske skupine u župi Svih svetih u Đakovu s. Ignacija Ribinski. Pitala je za spremnost održavanja istoga predavanja na Petom seminaru za animatore župnih misijskih grupa Đakovačke i Srijemske biskupije 9. rujna 2006. Predavanje je u Đakovu u dvorani Katoličkoga bogoslovnog fakulteta i održao nacionalni ravnatelj PMD BiH mr. Tomo Knežević.

I. Nema svjedočanstva bez svjedoka, kao što nema misije bez misionara

Naslov prvoga dijela uzet je iz enciklike pape Ivana Pavla II. o trajnoj vrijednosti misijske naredbe *Redemptoris missio*.⁴ U prvom dijelu želi se prezentirati najvažnije stvari s obzirom na odgovornost misijskoga poslanja Crkve na općem planu s posebnim naglaskom na naše biskupije i župne zajednice.

I.1. Misija se Crkve ispunjava djelovanjem

Crkva, koja je rođena na Duhove, nastavila je svoj rast sve do današnjega dana. I od toga vremena neprestano se bavi pitanjem sveopćega poslanja. Trebala je neprestano nadilaziti uske ljudske granice, bez obzira kakve one bile, kako bi ostvarila nalog uskrsloga Gospodina (Mt 28,16-20). Poslanje stoji u srcu Crkve i postaje idealom za sve vjernike. Jer misijsko poslanje Crkve, koje je Isusova misija, djelo je Božje ili, kao što često kaže Luka, djelo Duha Svetoga.⁵ Zato već Origen piše: “Kršćani, po onom što ovisi o njima, rade na širenju svoga nauka u cijelom svijetu. Zato su si neki uzeli zadaću proći ne samo gradovima, većim i manjim mjestima i selima da bi doveli druge k služenju Bogu. I neka se ne kaže da to čine s nadom u dobit, jer im često nedostaje potrebno.”⁶

Kao što je već rečeno, misijsko poslanje i misijsko djelovanje Crkve kroz povijest nije prošlo bez problema, nije prošlo bez rasta i bez padova. Zato Drugi vatikanski sabor u dekretu *Ad gentes*, o misijskoj djelatnosti Crkve kaže: “Stoga ovaj Sveti Sabor, zahvaljujući Bogu za predivna djela koja su dosada učinjena plemenitim nastojanjem cijele Crkve, želi u glavnim crtama prikazati načela misijske djelatnosti i udružiti snage svih vjernika da bi Božji narod stupajući uskom stazom križa posvuda rasprostranio kraljevstvo Krista, Gospodara i Proziratelja vjekova (usp. Sir 39,19) te utirao putove njegovu dolasku.”⁷ Kao što je Otac poslao Sina tako i on šalje nas (usp. Iv 20,21). U tom pravcu gledano očima dekreta *Ad gentes* “Misija se dakle Crkve ispunjava djelovanjem kojim ona postaje činjenično potpuno prisutna svim ljudima i narodima - pokoravajući se Kristovoj naredbi i potaknuta milošću i ljubavlju Duha Svetoga - da ih primjerenom životom i propovijedanjem, sakramentima i ostalim sredstvima milosti

⁴ Usp. Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe *Redemptoris missio*, 61.

⁵ Usp. *isto*, 24.

⁶ ORIGENES, *Contra C.*, 3,9.

⁷ Br. 1.

privede vjeri, slobodi i Kristovu miru, da im se tako otvori slobodan i siguran put do punog udioništva u Kristovu misteriju.”⁸

I.2. Misijsko poslanje mjesne Crkve

Drugim vatikanskim saborom započelo je novo razdoblje u okviru ekleziologije o teologiji mjesne Crkve. Poticaj za daljnje teološko promišljanje dali su ekumenski problemi i problemi misija. Tako Zakonik kanonskog prava iz 1983. god. kaže: “Mjesne Crkve u kojima i od kojih opstoji jedna jedina Katolička Crkva, prije svega su biskupije...”⁹ Jer svaka biskupija dio je “Božjega naroda koji se povjerava na pastoralnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako da, prianjajući uza svojeg pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetome, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva”.¹⁰

Velika novost dogodila se s Drugim vatikanskim saborom: “Crkva u hodu jest ‘misionarska’ po svojoj naravi, jer potječe iz slanja Sina i slanja Duha Svetoga po odluci Boga Oca. Ova pak odluka proistječe iz ‘izvora ljubavi’, to jest iz ljubavi Boga Oca...”¹¹ Međutim, i mjesna je Crkva po svojoj naravi misijska, a misijsko joj je poslanje bitno i neotuđivo. Doprijet će oblikovanju i oživotvorenju njezine vlastite fizionomije kao mjesne Crkve. Misije su njezina dužnost ali ujedno i njezino dostojanstvo upisano u dubini njezina biti “Crkva”. To se posebno očituje na trostruk način: “a) mjesna Crkva nastaje iz propovijedanja evandeoske poruke kao zajednica vjernika, kao *congregatio fidelium*, kao *creatura Verbi*, pozvana u život od Božje Riječi; b) sakrament euharistije, što ga slavi biskup i njegovi svećenici, potpuno oblikuje mjesnu Crkvu, jer je euharistija ‘izvor i vrhunac, *fons et culmen*’ (SC 10; PO 5) što sadrži u sebi sve dobro i iz koje struji sav život Crkve; c) Duh Sveti, koji je od uskrsloga i proslavljenoga Isusa poslan od Oca Crkvi da je neprestano oživljava i posvećuje, da raste kao otajstveno Tijelo prema punini Glave.”¹²

⁸ Br. 5.

⁹ Kan. 368.

¹⁰ Kan. 369.

¹¹ Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes*, 2.

¹² J. VODOPIVEC, “Mjesna Crkva i poslanje”, u: *Crkva i misije*, Sarajevo-Zagreb, 1993., str. 103.

I.3. Odgovornost župne zajednice za misije

U kontekstu našega razmišljanja treba naglasiti kako župna zajednica treba imati otvorene oči i uši za one koji su “vani”. To se odnosi na one koji još uvijek ne poznaju Kristovu Radosnu vijest ili su zbog osobnih ili okolnosti sredine življenja ponovno otišli u stranu. To se isto tako odnosi i na misije *Ad gentes*, zatim na “prave” misije, ali i na “svjetske misije”. Ne bi trebalo smetnuti s uma kako je svaka kršćanska zajednica u svome temelju misionarska. Zato je svaki župnik kao predstojnik povjerene mu župne zajednice i kao biskupov suradnik, sa svim suradnicima u župi, odgovoran za sudjelovanje povjerene mu župne zajednice u svjetskim misijama.

Župna zajednica je jedna “Ecclesiola” koja u jedinstvu sa župnikom čini najmanju stanicu Mističnoga tijela Kristova, kao što je Crkva obvezna prema misijama i kao što je Crkva sama “*communio missionaria*”. S obzirom na biskupiju i župu kao zajednicu, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes* kaže: “Kako Božji narod živi u zajednicama, osobito u dijecezanskim i župnim, u njima se na neki način pokazuje kao vidljiv, to i na njih spada da pred narodima svjedoče Krista.

Milost obnove ne može rasti u zajednicama ako svaka od njih ne proširi prostore ljubavi do granica zemlje i ne posveti onima koji su daleko sličnu brigu kao onima koji su im vlastiti članovi.

Tako sva zajednica moli, sudjeluje i provodi među narodima aktivnost po svojim sinovima koje Bog izabire za ovo preodlično zvanje.

Bit će veoma korisno, uz uvjet da se ne zanemari sveopće misijsko djelovanje, podržavati vezu s misionarima proizašlima iz same zajednice ili s kojom misijskom župom odnosno biskupijom, da povezanost među zajednicama bude vidljiva i na uzajamnu izgradnju.”¹³

I.4. Tko je odgovoran za misijsko poslanje Crkve?

Od odgovornosti za misijsko poslanje Crkve nitko od krštenika nije izuzet.¹⁴ Svatko nosi svoj dio odgovornosti bez obzira na povjerenu zadaću i na različitost zadaća. Međutim, svatko od njih bilo da su biskupi, svećenici, redovnici, redovnice ili laici trajni su dio evangelizacije i to prema vlastitoj karizmi, pozivu, mjestu što zauzima u cjelini crkvene zajednice.

U enciklici *Redemptoris missio* papa Ivan Pavao II. to izriče na sljedeći način: “Zapovijed opće misije... leži prije svega na zboru biskupa

¹³ *Ad gentes*, posebno 37.

¹⁴ Usp. *Redemptoris missio*, 71.

s Petrovim nasljednikom na čelu. Svjestan te odgovornosti, u susretima s biskupima osjećam dužnost da s njima podijelim, bilo s obzirom na novu evangelizaciju bilo s obzirom na opću misiju.”¹⁵

S obzirom na misijsku odgovornost biskupa, pozivajući se na Drugi vatikanski sabor,¹⁶ Ivan Pavao II. jasan je u enciklici *Redemptoris missio*: “Briga navješćivati evanđelje po svojoj zemlji spada na zbor pastira, kojima je svima zajedno Krist dao zapovijed nalažući im zajedničku dužnost’. On također tvrdi da su biskupi ‘posvećeni ne samo za neku biskupiju nego za spasenje svega svijeta’... Ista odgovornost pada na biskupske konferencije i na njihove organe na kontinentalnoj razini te one moraju misijskom nastojanju pružiti vlastiti doprinos... Golema je također misionarska dužnost svakoga biskupa kao pastira jedne partikularne Crkve. ‘Zadaća je biskupa, kao upravitelja i središta jedinstva u dijecezanskom apostolatu, promicati, ravnati i usklađivati misijsku djelatnost... neka se brine da se apostolska djelatnost ne ograniči samo na one koji su se već obratili, nego da se odgovarajući dio radnika i pomoći namijeni za evangelizaciju nekršćana’.”¹⁷

S obzirom na misijsku odgovornost dijecezanskih svećenika, pozivajući se na dokumente Drugog vatikanskog sabora,¹⁸ enciklika *Redemptoris missio* ističe da prezbiteri snagom sakramenta reda ne pripravljaju se na neko “ograničeno i usko poslanje, nego za najšire i sveopće poslanje spasenja, ‘sve do nakraj zemlje’... Zbog toga sâm odgoj svećeničkih pripravnika mora ići za tim ‘da se prožmu istinskim katoličkim duhom te se tako nauče nadići granice vlastite biskupije, nacije ili obreda i pomažu potrebama cijele Crkve uvijek duhom spremni bilo gdje naviještati evanđelje’. Svi svećenici moraju imati misionarsko srce i shvaćanje, moraju biti otvoreni za potrebe Crkve i svijeta, pozorni na one najudaljenije... Oni neće propustiti učiniti se stvarno raspoloživima Duhu Svetomu i biskupu, da budu poslani preko granica svoje zemlje. To će od njih tražiti ne samo zrelost zvanja nego i osobitu sposobnost rastanka s vlastitom domovinom, plemenom i obitelji te posebnu umješnost urastanja u ine kulture, inteligentno i s poštovanjem.”¹⁹

Papa Ivan Pavao II., pozivajući se na encikliku pape Pia XII. *Fidei donum* iz 1957. god., pozvao je biskupe da dadu neke od svojih svećenika

¹⁵ Br. 63.

¹⁶ Usp. Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 23; *Ad gentes*, posebno 29, 30 i 38.

¹⁷ Br. 63.

¹⁸ Usp. Dekret o službi i životu prezbitera *Presbyterorum ordinis*, 10; *Ad gentes*, 39; Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika *Optatam totius*, 20.

¹⁹ *Redemptoris missio*, 67.

kao pomoć afričkim Crkvama. Na temelju pokazanoga iskustva papa naglašava da “prezbiteri nazvani ‘fidei donum’ u svijetu zaista na poseban način očituju svezu zajedništva među Crkvama, daju dragocjen doprinos rastu crkvenih zajednica koje su u oskudici, dok od njih dobivaju svježinu i životnost vjere... Treba slati svećenike koji su izabrani među najboljima, među sposobnima i dolično pripravljenima za poseban posao koji ih očekuje”.²⁰

Redovnici i redovnice nose svoj dio odgovornosti za misijsko poslanje Crkve. Oni i sve ustanove posvećenoga života prema enciklici *Redemptoris missio* “pripadaju u neiscrpivo i mnogovrsno bogatstvo Duha; njihovi članovi ‘od trenutka kad se daju u službu Crkve snagom samoga svojeg posvećenja dužni su surađivati na poseban način u misijskoj djelatnosti, na način koji je svojstven institutu’. Povijest svjedoči o velikim zaslugama redovničkih obitelji u širenju vjere i u oblikovanju novih Crkava: od drevnih monaških ustanova preko srednjovjekovnih redova pa sve do modernih kongregacija”.²¹

Drugi vatikanski sabor²² istaknuo je posebni doprinos u misijskom poslanju Crkve na koji su pozvani i vjernici laici. Ne smije se smetnuti s uma kako je “nužno da svi vjernici podijele tu odgovornost, što nije samo pitanje apostolske učinkovitosti, nego je dužnost i pravo utemeljeno na krsnom dostojanstvu”.²³ Među laicima posebno odgovornost stavljena je pred katehiste koji su “specijalizirani radnici, izravni svjedoci, nezamjenjivi navjestitelji evanđelja, koji su temeljna snaga kršćanskih zajednica, osobito u mladim Crkvama”.²⁴ Ovdje treba nadodati i druge radnike koji služe Crkvi i misiji: “promicatelje molitve, pjevanja i liturgije; vode bazičnih crkvenih zajednica i biblijskih skupina; nositelje karitativnoga djelovanja; upravitelje crkvenih dobara; ravnatelje raznih apostolskih društava; vjeroučitelje u školama”.²⁵

I.5. Velikodušno otvaranje potrebama drugih

Zatvorenost mjesne Crkve nije prihvatljiva posebno u misijskom poslanju Crkve. Zato papa Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptoris missio*²⁶

²⁰ *Isto*, 68.

²¹ *Isto*, 69.

²² Usp. *Lumen gentium*, 17, 31, 33-38; *Ad gentes*, 35-36, 41.

²³ *Redemptoris missio*, 71.

²⁴ *Isto*, 73.

²⁵ *Isto*, 74.

²⁶ Usp. *isto*, 64.

poziva na velikodušno otvaranje potrebama drugih. Ta suradnja među Crkvama kvalitetno je obogaćenje za sve i tiče se svih područja crkvenoga života. Papa poziva “biskupe i biskupske konferencije da velikodušno ostvare ono što predviđa Uputa koju je izdao Zbor za kler o suradnji među mjesnim Crkvama i posebno o boljem rasporedu klera u svijetu”.²⁷ Spomenuta uputa donosi smjernice za promicanje uzajamne suradnje mjesnih Crkva i osobito za prikladnije raspoređivanje klera.²⁸ Jer “misija Crkve”, nastavlja papa, “zasigurno, šira je od samoga ‘zajedništva među Crkvama’; uz pomoć koju pruža pri ponovnoj evangelizaciji, ona mora također ići dalje u smislu osobitoga misijskog djelovanja. Pozivam sve Crkve, mlade i drevne, da podijele sa mnom tu skrb, osiguravši porast misijskih zvanja i prevladavši razne poteškoće”.²⁹

2. Kako je uređena misijska djelatnost Crkve

2.1. Zbor za evangelizaciju naroda

Mnogo toga poznato je o rimskoj Kongregaciji odnosno o Zboru za evangelizaciju naroda.³⁰ Međutim, za mnoge je malo poznato kako mu je Drugi vatikanski sabor, s obzirom na misijsko poslanje Crkve na općem planu, dodijelio najvažniju ulogu: “Za misije i za čitavu misijsku djelatnost treba da bude nadležno samo jedno nadležstvo, naime, Zbor ‘Za širenje vjere’: on upravlja i uskladuje po svemu svijetu i sam misijski rad i misionarsku suradnju, poštujući ipak pravo Istočnih Crkava.”³¹

Povijest Zbora. Već od 17. st. niz faktora promijenilo je bitno misijsko lice Katoličke Crkve. To se dogodilo i osnivanjem novoga Zbora za širenje vjere (Congregatio de Propaganda Fide) bulom pape Grgura XV. (1621.-1623.) *Incrutabili Divinae Providentiae* od 22. lipnja 1622. Danas se ovaj Zbor naziva Zbor za evangelizaciju naroda. Ovom odlukom Rim je ponovno postao misijskom središnjicom te je preuzeo stalnu misijsku inicijativu. Nakon ovoga dokumenta došli su i drugi papinski dokumenti koji

²⁷ *Isto.*

²⁸ Pogledaj *Postquam apostoli* od 25. ožujka 1980., u: AAS, 72 (1980), 343-364.

²⁹ *Redemptoris missio*, 64.

³⁰ O Zboru za evangelizaciju naroda korišteni su materijali objavljeni na web stranici Svete Stolice www.vatican.va. Treba ih pod Rimskom kurijom tražiti kao dio Zbora za evangelizaciju naroda. Pogledaj također H. RZEPKOWSKI, “Der Weg des Christentums nach Asien”, u: H. BÜRKLE (izd.), *Die Mission der Kirche*, AMATECA, Lehrbücher zur katholischen Theologie, Band XIII, Paderborn, 2002., str. 241-300., posebno 267-271.

³¹ *Ad gentes*, posebno 29.

imaju veliko misijsko značenje kao što su: *Romanum decet* (s istim datumom), *Cum inter multiplices* (14. prosinca 1622.), *Cum nuper* (13. lipnja 1623.) i konačno *Immortalis Dei* (iz kolovoza 1627.). Već u drugoj polovini 16. st. sve su prisutnija strujanja koja su misijskom djelu željela osigurati obilježje crkvene zadaće i na taj način staviti je pod neposredno vodstvo Rima. Sama ideja nije bila nova jer je preko Ramóna Llulla (Raymundus Lulus) doživjela svoju konkretnu artikulaciju. Ona je u središte kršćanstva željela staviti službenu ustanovu za širenje vjere. Ustanovu rimske misijske središnjice ponovno su oživjele karmelićanske Terezijanske kongregacije obnove.

U ovom kontekstu treba gledati i na Tomu de Jesus (Diego Sánchez Dávila) (1564.-1627.) koji je bio snažna potpora i animator osnivanja Zbora. God. 1613. objavio je u Antwerpenu svoje veliko djelo *De procuranda Salute Omnium Gentium*, koje je u istoj godini doživjelo dva izdanja. U njemu on, pozivajući se na Petra apostola iz Djela apostolskih (10,23-48), naglašava prvi korak prema obraćenju pogana, te kako je u prvom redu papa odgovoran za misije. Iako on nije originalan u svim pojedinostima u ovom pitanju, ipak mu pripadaju ogromne zasluge da se pozabavio na logičan način s velikim kompleksom pitanja te povijesno-spasenjski i teološki obrazložio potrebu utemeljenja misijske središnjice. S pravom ga se može nazvati pretečom Zbora. Od posebnoga značenja je instrukcija za apostolske vikare u Aziji iz 1659. god., koja se smatra Magna Charta jednoga novog misijskog koncepta: “Ona (Crkva) ni u kojem slučaju ne želi te narode dovesti do toga da promijeni njihovu kulturu ukoliko se u tim stvarima ne radi o protivljenju vjeri i moralu. Ima li išta apsurdnije da se kultura Francuske, Španjolske, Italije ili bilo koje druge europske zemlje prenosi u Kinu! Oni (misionari) nisu donositelji naših kultura nego vjere koja ni u kojem slučaju ne razara kulturnu tradiciju jednoga naroda ukoliko ona nije loša, nego je nastoji očuvati.”

Mnoga obogaćenja donijelo je 20. st. u misijskom poslanju Crkve koja imaju odjeka sve do naših dana. Svjesni kako je obraćenje u prvom redu djelo milosti papa Pio XI. pozvao je sve na stalnu molitvu. Tako je sv. Tereziju iz Lisieuxa proglasio zaštitnicom misija (1927.), a od 1928. god. svim članovima apostolata molitve preporučio svakoga mjeseca da mole na posebnu misijsku nakanu i čine dobra djela. Osim toga odredio je reskriptom Zbora za obrede 14. travnja 1926. da pretposljednja nedjelja listopada za cijeli svijet bude dan molitve i posebne misijske animacije. Ovim je Pio XI. za cijelu Crkvu ustanovio Svjetski misijski dan, to jest Misijsku nedjelju.

Cjelokupni posao davanja institucijske potpore misijskom poslanju Crkve ostvarila je i dala trajni rezultat Svećenička misijska udruga. Papa Benedikt XV. u svom apostolskom pismu *Maximum illud* iz 1919. god. izrekao je svoju želju da se u svim biskupijama svijeta osnuje ova svećenička udruga. Naišla je na plodno tlo u cijelom svijetu.

Isto tako u 20. st. krenulo se u sustavnu izgradnju znanosti o misijama, to jest misiologije. Na raznim sveučilištima otvaraju se katedre i instituti za misiologiju. Tako su ustanovljene sljedeće katedre misiologije: Münster (1911.), München (1919.), Rim (kod Propagande, 1919.), Nimwegen (1930.), Ottawa (1932.), Beč (1933.) i Freiburg u Švicarskoj (1940.).

Danas na Zbor za evangelizaciju naroda treba gledati kao na ustanovu širenja vjere po cijelom svijetu s posebnom zadaćom nadležstva za koordiniranje svih misijskih aktivnosti te davanje misijskih smjernica, unaprjeđenje izobrazbe i odgoja svećenika te nastanak i izgradnja domaće hijerarhije. Daljnja joj je zadaća osnivanje novih misijskih instituta i konačno skupljanje materijalnih dobara za misijski rad. Novi Zbor ovim je postao redovito i jedino sredstvo Svetoga Oca i Svete Stolice s jurisdikcijom nad svim misijama i misijskom suradnjom.

Današnje ustrojstvo Zbora. Drugi vatikanski sabor posebno je istaknuo misijsku bit i misijsku suodgovornost biskupskoga kolegija i njihovih mjesnih Crkava za misije *ad gentes*. Tako je papa Pavao VI. (1963.-1978.) svojom konstitucijom *Regimini Ecclesiae Universae* od 15. kolovoza 1967. nanovo uredio i prilagodio prema smjernicama Koncila zadaće rimske kurije. Zbor je dobio ime Zbor za evangelizaciju naroda ili *De Propaganda Fide*. U koncilskom dekretu o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes* novo je definirana uloga misijskoga dikasterija s novim smjernicama novoga uređenja upravnih tijela. O tome posebno govori spomenuti koncilski dekret *Ad gentes*: "Za sve misije i za čitavu misijsku djelatnost treba da bude nadležno samo jedno nadležstvo, naime Zbor 'za širenje vjere': on upravlja i usklađuje po svemu svijetu i sam misijski rad i misionarsku suradnju, poštujući ipak pravo Istočnih Crkava."³² Ovaj dokument u istom broju nastavlja: "Potrebno je stoga da ovaj Zbor bude i sredstvo uprave i organ dinamičnoga ravnjanja koji će se služiti znanstvenim metodama i pomagalicama, prilagođenim prilikama ovoga vremena, to jest vodeći računa o današnjim istraživanjima teologije, metodologije i misijskoga pastorala." Zbor pod predsjedanjem novoimenovanoga pročelnika kard. Ivana Diasa³³ trenutno ima 61 člana, od kojih su 41 kardinal, 9 nadbiskupa, 3 biskupa, 3

³² Br. 29.

³³ Papa Benedikt XVI. imenovao je 20. svibnja 2006. dosadašnjeg nadbiskupa Bombaya Ivana kardinala Diasa novim pročelnikom Zbora za evangelizaciju naroda.

nacionalna ravnateljica PMD te 3 vrhovna redovnička poglavara. Tajnik Zbora je bivši nadbiskup Conakrya (Gvineja) Robert Sarah. Dulje vrijeme bilo je nepopunjeno mjesto podtajnika i predsjednika PMD kojeg je do 2003. god. obnašao bivši nadbiskup iz Ratnapura (Sri Lanka) mons. Malcolm Ranjith, a koji je nakon toga postao apostolskim nuncijem u Indoneziji. Početkom 2006. god. papa Benedikt XVI. imenovao ga je tajnikom Zbora za liturgiju i disciplinu sakramenta.

Prema izvješću Tiskovne agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda od 24. siječnja 2005. papa Ivan Pavao II. imenovao je 22. siječnja 2005. palotinca oca Henryka Hosera novim podtajnikom Zbora za evangelizaciju naroda i predsjednikom PMD. Isto tako otac Hoser imenovan je i naslovnim nadbiskupom Tepelte. Trenutno Zbor ima oko 50 stalnih suradnika u oba odjela: Tajništvo i Ravnateljstvo. Zbor ima na raspolaganju savjetodavno tijelo kojega čine stručnjaci različitih crkvenih disciplina i dolaze iz različitih zemalja.

Učinci raznih djelatnosti Zbora. Među najvažnije etape koje oslikavaju život Zbora *De Propaganda Fide* pripadaju:

- Instrukcija iz 1659. god. koju se naziva i “Magna Charta di Propaganda”;
- Osnivanje Papinskog kolegija “Urbanum” bulom pape Urbana VIII. *Immortalis Dei Filius* od 1. kolovoza 1627.;
- Osnivanje Papinskoga univerziteta Urbaniana 1. kolovoza 1627.;
- Utemeljenje vlastite tiskare s imenom “Polyglotta” za tiskanje knjiga na jezicima misijskih zemalja;
- Osnivanje preko 1500 biskupija, od kojih je njih preko 500 moglo prijeći na opće ili istočno pravo;
- Odobravanje ustanove stotine instituta Bogu posvećenoga života sa specifično misionarskim usmjerenjem ili u područjima s misijskim pravom;
- Osnivanje PMD i osnivanje Međunarodnoga središta za misijsku animaciju (CIAM).

Nadleštvo i djelatnost Zbora. S novom apostolskom konstitucijom Pastor Bonus od 28. lipnja 1988. Zbor je ovlašten da na cijelom svijetu vodi i koordinira djelo evangelizacije naroda i misijsku suradnju isključivo u onim zemljama koje su pod Zborom za Istočne Crkve (čl. 85). Osim toga dikasterij ima direktnu i isključivu nadležnost za područja koja joj pripadaju isključivo područja nadležnosti drugih dikasterija u različitim sektorima (usp. čl. 88-89). U područjima svoga nadleštva Zbor uspostavlja i dijeli misijske biskupije prema tamošnjim potrebama. Odgovorna je za vođenje misija i provjerava sve zahtjeve i izvješća biskupa i biskupskih kon-

ferencija. Također družbe apostolskoga života, koje su ustanovljene u korist misija, u nadležstvu su Zbora (čl. 90, & sect., 2). Zbor upravlja vlastitim dobrima i svim drugim dobrima koja su određena za misije preko vlastitoga i za to određenoga ureda (čl. 92).

2.2. Papinska misijska djela

Papinska misijska djela³⁴ prvotno su nastala u Crkvama s antičkom kršćanskom tradicijom i trebala su biti potpora misionarima među nekršćanskim narodima. Danas su ona ustanova Crkve u cijelom svijetu i svake pojedine Crkve. Sveti Otac vrši svoju vlast nad PMD preko Zbora za evangelizacije naroda kojoj je Drugi vatikanski sabor povjerio upravu i koordinaciju misijske suradnje.³⁵ Iako PMD zavise od Zbora za evangelizaciju naroda, ona imaju svoju autonomiju i ravnaju se prema vlastitim statutima. Kardinal, pročelnik Zbora za evangelizaciju naroda, predsjednik je PMD.³⁶

Ne smije se smetnuti s uma kako im je Drugi vatikanski sabor dao središnje mjesto u misijskoj suradnji rekavši pritom kako je pravo “dati prvo mjesto tim Djelima, jer su sredstvo da se katolici već od djetinjstva prožimaju pravim sveopćim i misijskim duhom i da se potakne uspješno sakupljanje pomoći na dobrobit svih misija prema potrebama svake od njih”.³⁷ Ona su kao ustanova uređena tako da čine četiri različite grane: Djelo za širenje vjere, Djelo svetoga djetinjstva, Djelo sv. Petra apostola i Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Zajednički im je cilj unaprjeđenje misijske svijesti i stvaranje svijesti kod Božjega naroda za cijelu Crkvu. Ovaj se cilj ostvaruje ciljanom informacijom i svjesnom misijskom izgradnjom, odgojem novih misijskih zvanja, skupljanjem i dijeljenjem darova za misionare i njihovu djelatnost kao i za mlade Crkve pri čemu također zajedništvo s drugim Crkvama potiče na izmjenu dobara i drugih sredstava pomoći.

Svako pojedino Djelo među četiri PMD ima vlastiti identitet i vlastito određenje kako s obzirom na cilj tako i što se tiče sredstava i inicijati-

³⁴ O Papinskim misijskim djelima korišteni su uglavnom materijali objavljeni na web stranici Svete Stolice www.vatican.va; Pogledaj također Statuti PMD 26. lipnja 1980., koji su na hrvatskom tiskani u Zagrebu 1999. god., te važeći Statuti iz 2005. god. koji još nisu prevedeni na hrvatski jezik. Usp. također Statuti Papinskih misijskih djela, u: *Radosna vijest* 2 (1989), 7-10.

³⁵ Usp. *Ad gentes*, 29; Statuti, 24.

³⁶ Statuti, 29.

³⁷ *Ad gentes*, 38.

ve te s obzirom na njihovu primjenjivost u kojima je svako Djelo djelatno. Isto tako važno je da se kod očuvanja osobnih obilježja očituje jedinstvo duha i nakana koju imaju kao Djela Svetoga Oca i biskupa te uvođenje Božjega naroda u plodni misijski duh. U enciklici o trajnoj vrijednosti misijske naredbe *Redemptoris missio* od 7. prosinca 1990. papa Ivan Pavao II. ističe njihovu glavnu dužnost sljedećim riječima: “U djelu animacije poglavita zadaća je na Papinskim misijskim djelima, kao što sam više puta izjavio u porukama za Svjetski misijski dan. Četiri djela... imaju općenito svrhu promicanja općega misijskog duha u krilu Božjega naroda. Misijska unija ima kao neposrednu i posebnu svrhu učiniti osjetljivima i misionarski odgojiti svećenike, redovnike i redovnice koji se, sa svoje strane, moraju o tome brinuti u kršćanskim zajednicama; ono, uz to, želi unaprijediti druga Djela kojima je duša. ‘Zapovijed bi morala glasiti ovako: Sve Crkve za obraćenje cijeloga svijeta’.

Ta Djela, budući da su papinska ili zbora biskupa, u krilu partikularnih Crkava zauzimaju ‘s pravom prvo mjesto, jer su sredstvo da se katolici već od djetinjstva prožimaju pravim sveopćim i misijskim duhom i da se potakne uspješno skupljanje pomoći na dobrobit svih misija prema potrebama svake od njih.’ Drugi je cilj misijskih Djela buđenje zvanja *ad gentes* i za cijeli život, kako u drevnim Crkvama tako i u onima mlađim. Živo preporučujem da svoju službu usmjere k tom cilju.

U svome djelovanju ta Djela, na općoj razini, ovise o Zboru za evangelizaciju, a na mjesnoj razini o biskupskim konferencijama i pojedinim Crkvama, u suradnji sa žarištima animacije: one u katolički svijet unose onaj duh univerzalnosti i služenja misiji bez koje nema istinske suradnje.”³⁸

PMD u svome radu ravnaju se prema općim statutima, a koje odobrava Sveti Otac. Prve statute, koje je potpisao tadašnji prefekt Zbora za evangelizaciju naroda kard. Angello Rossi, odobrio je 26. lipnja 1980. papa Ivan Pavao II.³⁹ Sadašnje važeće statute, koje je u Lionu na općoj godišnjoj skupštini 6. svibnja 2005. potpisao pročelnik Zbora za evangelizaciju naroda kard. Crescenzo Sepe, odobrio je 26. lipnja 2005. papa Ivan Pavao II. U sljedećem vremenu očekuje se prijevod istih statuta na hrvatski jezik.

*Misijska središnjica.*⁴⁰ Središnja uprava svih četiriju Djela za cjeli svijet nalazi se u Rimu. Osim središnje uprave PMD, u svakoj državi pos-

³⁸ Br. 84.

³⁹ Statuti na hrvatskom jeziku objavljeni su u misijskom informativnom listu *Radosna vijest*, 2 (1989), 7-10, koje je u obliku knjižice 1999. god. u Zagrebu tiskala Misijska centrala.

⁴⁰ O Misijskoj središnjici, uz dokumente PMS i katoličkoga tiska, korištene su i informacije aktualnoga ravnatelja PMD BiH mr. Tome Kneževića.

toji Nacionalna uprava PMD s jednim nacionalnim ravnateljem na čelu.⁴¹ Ako postoji potreba, što preporučuju važeći opći statuti PMD, može se unutar svake Nacionalne uprave PMD imenovati ravnatelje PMD za svako pojedino Djelo kao što je to, npr. u Njemačkoj Djelo svetoga djetinjstva (Kindermissionswerk).⁴² U svijetu postoje primjeri, prema mogućnostima koje daju važeći statuti,⁴³ postojanja Nacionalne uprave PMD za više država (npr. Europa: Engleska i Velika Britanija, skandinavske zemlje; Afrika: Burkina Faso i Niger, Senegal i Mauritanija, Siera Leone i Gambija; Azija: Malezija, Singapur i Brunei) ili u istoj zemlji dvije Nacionalne uprave PMD (Europa: Njemačka /Aachen i München/; Amerika: Kanada, francusko govorno područje: Kanada-Quebec, i englesko govorno područje: Kanada-Toronto). Nacionalnoga ravnatelja PMD imenuje⁴⁴ Zbor za evangelizaciju naroda na temelju prijedloga biskupske konferencije pojedine države. Biskupska konferencija predlaže imena triju kandidata. Zbor za evangelizaciju naroda prema važećim statutima imenuje nacionalnoga ravnatelja PMD na razdoblje od pet godina, a može mu produžiti samo još jedan petogodišnji mandat. On je službeni predstavnik PMD pri mjesnoj biskupskoj konferenciji.

Svake godine svaka Nacionalna uprava PMD dužna je podnositi cjelokupna izvješća o svome radu za svako Djelo sljedećim ustanovama Crkve: Središnjicama svakoga pojedinog Djela u Rimu, biskupskoj konferenciji preko predsjednika misijskog vijeća biskupske konferencije te Nacionalnom vijeću PMD na godišnjoj skupštini. Ako ne postoji misijsko vijeće biskupske konferencije, onda je nacionalni ravnatelj PMD dužan osobno podnositi izvješće biskupskoj konferenciji. Nacionalna uprava PMD BiH pravi slično izvješće svake godine počekom svibnja za sve ustanove Katoličke Crkve u BiH.

Nastanak i djelovanje misijske središnjice u Sarajevu. Misijska središnjica koja svoj ured ima u Sarajevu u ulici Kaptol 32, jest središnje mjesto Nacionalne uprave PMD BiH. Sadašnja Nacionalna uprava PMD BiH počela je živjeti početkom 2001. god. Dekretom rimskoga Zbora za evangelizaciju naroda od 10. ožujka 2001., br. 1145/01, nacionalnim ravnateljem PMD BiH imenovan je svećenik vrhbosanske nadbiskupije Tomo Knežević.⁴⁵ Dekret je potpisao tadašnji pročelnik Zbora za evangelizaciju naro-

⁴¹ Usp. Statuti, 50.

⁴² Usp. čl. 54.

⁴³ Usp. čl. 51.

⁴⁴ Usp. čl. 52.

⁴⁵ Usp. *Vrhbosna*, 1 (2001), 23. Usp. također Novi nacionalni direktori Papinskih misijskih djela, u: *Radosna vijest*, 1 (2001), 5.

da kard. Josef Tomko. Drugim dekretom od 10. ožujka 2006., br. 1591/06., koji je potpisao pročelnik Zbora za evangelizaciju naroda kard. Crescenzo Sepe, dotadašnji nacionalni ravnatelj PMD BiH Tomo Knežević imenovan je nacionalnim ravnateljem PMD BiH na novih pet godina.⁴⁶

Po uzoru na druge Nacionalne uprave PMD diljem svijeta i ova ustanova u Bosni i Hercegovini u svom nazivlju uzela je kratki naziv Misijska središnjica. Druge zemlje imaju sljedeće nazive: Misijski ured (Republika Hrvatska), Misijonsko središće (Slovenija), Missio Polonia (Poljska), Missio Österreich (Austrija), Missio Aachen-München (Njemačka), Missio Canada (Kanada) itd.

Vrhbosanska nadbiskupija ponovno se pokazala spremnom, kao što je to bilo kroz više desetljeća u vremenima postojanja Misijske centrale u bivšoj državi, te je privremeno udomila Misijsku središnjicu Nacionalne uprave PMD BiH. Privremeno joj je dodijelila uredski prostor u potkrovlju zgrade Prvostolnoga kaptola vrhbosanskoga u Sarajevu u ulici Kaptol 7. Kroz to vrijeme kao i prije od Misijske središnjice nije tražila nikakvu nadoknadu kao na primjer: stanarina, struja, voda, plin, smeće i dr. Krajem 2003. god. Misijska središnjica kupila je u javnom nadmetanju uredski prostor od Zavoda za izgradnju kantona Sarajevo. Nakon uređenja prostorija i nabavke dijela uredskoga namještaja Misijska središnjica uselila je 16. siječnja 2004. u svoje prostorije koje se nalaze u ulici Kaptol 32. U početku zgrada u kojoj se nalazi Misijska središnjica, a od rane jeseni 2004. i ustanove Biskupske konferencije BiH (Tajništvo, Katolička tiskovna agencija i *Justitia et pax*), pripadala je nepravedno ulici Mehmed Paše Sokolovića bb II/4. Međutim, zamolbom Tajništva BK BiH gradske vlasti općine Sarajevo-Centar ispravile su taj propust i svojom odlukom od 12. listopada 2004., br. 07-23-5347/04, dali naziv koji je trebala imati od samoga početka: Kaptol 32.

Ovdje je zgodno spomenuti kako povijest Misijske središnjice počinje još 1931. god.⁴⁷ Te godine u Zagrebu u ulici Palmotićeve 31 ustanovljena je za hrvatske biskupije bez Slovenije Misijska pisarna, a koju je u početku vodio vlč. August Wolf. Svrha joj je bila da “pripravlja i vodi propagandu za širenje oficijelnih misijskih organizacija, što ih želi sv. Stolica da se uvedu i vode u svim biskupijama. A to su: Unio Cleri, DŠV, Opus S. Petri za odgoj domaćeg klera u misijama. Isto u njezin djelokrug spada izdavanje misijskih publikacija”.⁴⁸ Biskupska konferencija bivše države, nakon zatražene i prihvaćene ostavke nacionalnoga ravnatelja dr. Janka

⁴⁶ Usp. *Vrhbosna*, 2 (2006), 124 i 150.

⁴⁷ Usp. *Vjesnik*, u: *Vrhbosna*, 1-2 (1931), 25.

⁴⁸ *Vjesnik*, u: *Vrhbosna*, 1-2 (1931), 25.

Penića, predložila je vrhbosanskoga nadbiskupa mons. dr. Smiljana Čekadu za nacionalnoga ravnatelja PMD, što je Zbor za evangelizaciju naroda i prihvatio.⁴⁹ Misijska pisarna iz Zagreba seli se u Sarajevo i dobiva novo ime Misijska centrala.⁵⁰ Do raspada bivše države, prijašnja Nacionalna uprava PMD te države, koja je imala skraćeni naziv Misijska centrala, pokrivala je skoro cijeli teritorij spomenute države. Iznimka je bila Slovenija. U tom razdoblju Misijska centrala imala je tri nacionalna ravnatelja PMD rečene države: Vrhbosanskoga nadbiskupa mons. dr. Smiljana Čekadu (1969.-1974.)⁵¹ te vrhbosanske svećenike dr. Zvonimira Baotića (1974.-1988.)⁵² i Stipu Miloša (1988.-1999.)⁵³ Raspadom države nastaje 1. siječnja 1996. nova Nacionalna uprava PMD za dvije novonastale države, Republiku Hrvatsku te Bosnu i Hercegovinu, sa starim nazivom Misijska centrala.⁵⁴ Ona kao takva postoji do kraja 2000. godine.

U tom vremenu nacionalni ravnatelj PMD za Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu te istovremeno predsjednik Komisije za misije pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji (HBK) bio je hvarsko-bračko-viški biskup mons. Slobodan Štambuk (1996.-2000.).⁵⁵ Voditelj Misijske centrale

⁴⁹ Usp. Pismohrana Misijske centrale (dalje: PMC), 38/69.

⁵⁰ Usp. PMC 1/68, 10/68 i 13/68, 38/69 i 324/89.

⁵¹ Pitanje tko predlaže, a tko imenuje nacionalnoga ravnatelja PMD pogledaj PMC 1/68, 10/68, 13/68 i 38/69. Vrhbosanski nadbiskup mons. dr. Smiljan Čekada istovremeno je bio nacionalni ravnatelj PMD za bivšu državu i predsjednik Misijskog vijeća Biskupske konferencije bivše države. Usp. na primjer PMC 30/71.

⁵² Usp. Z. BRALIĆ, "In memoriam Zvonimir Baotić", u: *Radosna vijest*, 1 (1996), 10-11.14. Usp. Dekret imenovanja PMC 78/74 i 79/74. Vezano uz probleme oko neostvarene primopredaje i izostalog preuzimanja Misijske centrale i misijskog lista *Radosna vijest* između dotadašnjega dr. Zvonimira Baotića i novoimenovanoga nacionalnog ravnatelja PMD vlč. Stipe Miloša pogledaj PMC 161/88, 162/88, 186/88, 175/89, 324/89, 329/89, 335/89, 338/89, 354/89, 355/89, 356/89, 357/89, 358/89, 359/89, 7/90, 14/90, 15/90, 31/90, 40/90, 69/90, 70/90, 71/90, 73/90, 74/90, 75/90, 77/90, 78/90, 83/90, 84/90, 88/90, 92/90, 101/90, 102/90, 104/90, 105/90, 108/90, 109/90, 114/90, 115/90, 116/90, 118/90, 119/90, 120/90, 125/90, 126/90 i 143/90. Pogledaj također Prilog nadbiskupa vrhbosanskoga mons. dr. Marka Jozinovića od 30. ožujka 1990. uz *Vrhbosnu*, 2 (1990), samo za Vrhbosansku nadbiskupiju. Pogledaj isto tako, npr. cijeli jubilarni broj lista *Radosna vijest*, br. 2 iz 1990. god.

⁵³ Vlč. Stipo Miloš prije imenovanja nacionalnim ravnateljem PMD za bivšu državu bio je misionar u biskupiji Solwezi u Zambiji (Afrika) od 1982. do 1985. god. zajedno s vlč. Dominkom Bilićem. Nakon isteka službe nacionalnoga ravnatelja PMD vratio se u misije u Zambiju u istu biskupiju 22. svibnja 1996. Usp. ABS, vlč. Stipo Miloš ponovno u misijama, u: *Radosna vijest*, 6 (1996), 4. S obzirom na probleme oko preuzimanja i primopredaje Misijske centrale i misijskog lista *Radosna vijest* pogledaj pretходnu bilješku.

⁵⁴ Usp. S. ŠTAMBUK, "Mons. Slobodan Štambuk novi nacionalni direktor Papinskih misijskih djela", u: *Radosna vijest*, 1 (1996), 4.

⁵⁵ Usp. *isto*.

i odgovorni urednik misijskoga informativnog lista *Radosna vijest* u tom periodu bio je svećenik Vrhbosanske nadbiskupije Anto Burić.⁵⁶ Međutim, biskupi Hrvatske biskupske konferencije na svom zasjedanju u Rovinju, na prijedlog tadašnjega nacionalnog ravnatelja PMD Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine biskupa mons. Slobodana Štambuka, odlučili su i Zboru za evangelizaciju naroda predložili osnivanje posebno Nacionalne uprave PMD Republike Hrvatske i posebno Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine.⁵⁷ Prvo imenovanjem Tome Petrića⁵⁸ nacionalnim ravnateljem PMD Republike Hrvatske osamostaljuje se Republika Hrvatska, a onda nekoliko mjeseci kasnije i Bosna i Hercegovina imenovanjem Tome Kneževića nacionalnim ravnateljem PMD Bosne i Hercegovine. Riječ “nacionalna” ne odnosi se na prostore življenja jednoga naroda, nego se odnosi na državu u kojoj postoji Nacionalna uprava PMD. Zato hrvatski narod ima dvije Nacionalne uprave PMD: Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske kao i dva nacionalna ravnatelja PMD.⁵⁹ Dvojica novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD BiH i RH dogovorili su se, uz poštivanje novonastale stvarnosti dviju država i dviju biskupskih konferencija, da im zajedničko bude sljedeće: misijski informativni list *Radosna vijest*,⁶⁰ animacijski materijali za Misijsku nedjelju i za Bogojavljenje (Tri kralja - Dan svetoga djetinjstva) i ljetni susret misionara.⁶¹

Od utemeljenja Nacionalne uprave PMD na području bivše države njezino sjedište je do kraja 2000. god. službeno bilo u Sarajevu i nosila je ime Misijska centrala. Međutim, Misijska centrala od njezinoga utemeljenja pa do početka opsade Sarajeva početkom travnja 1992. djeluje u Sara-

⁵⁶ Usp. A. BURIĆ, “Vlč. Anto Burić novi urednik Radosne vijesti”, u: *Radosna vijest*, 1 (1996), 6.

⁵⁷ Usp. KTA BK BiH - Vijesti br. 14. - studeni 2000., 11. U priopćenju za tisak biskupi BK BiH sa zasjedanja u Banja Luci od 23. do 25. listopada 2000. kažu: “Biskupi su primili na znanje odluku Hrvatske biskupske konferencije sa posljednjeg zasjedanja u Poreču da odsada svaka BK ima svoga Nacionalnog direktora PMD. Odlučili su da se dosadašnja Misijska centrala preseli u Sarajevo”, *Isto*.

⁵⁸ Usp. Novi nacionalni direktori Papinskih misijskih djela, u: *Radosna vijest*, 1 (2006), 5.

⁵⁹ Ovdje je zgodno spomenuti kako je hrvatski narod u isto vrijeme imao još jednoga nacionalnog ravnatelja i to u osobi mons. Johna Kozara koji je bio nacionalni ravnatelj Sjedinjenih Američkih Država, čiji su roditelji podrijetlom od Karlovca, a koji se na svim općim skupštinama u Rimu ponosio svojim hrvatskim podrijetlom.

⁶⁰ Dvojica nacionalnih ravnatelja dogovorili su da nacionalni ravnatelj PMD RH bude glavni i odgovorni urednik *Radosne vijest* zbog izlaženja iste u Zagrebu, a nacionalni ravnatelj PMD BiH bude zamjenik glavnoga i odgovornoga urednika. Isto tako su se dogovorili da naizmjenice pišu uvodnike za *Radosnu vijest*.

⁶¹ Dogovor je napravljen u obliku Ugovora potpisanog 3. srpnja 2002. i njegovog Aneksa, potpisanog 5. srpnja 2005. Pogledaj PMS 201/02. i 212/05. Pogledaj također PMS 8/01.

jevu u ulici Kaptol 7 na drugom katu zgrade Prvostolnoga kaptola vrhbosanskoga. Veliki dio podrumskih prostorija iste zgrade bio je preuređen za potrebe Misijske centrale. Kao što je već rečeno, kroz cijelo vrijeme svoga djelovanja u spomenutoj zgradi Misijska centrala nije plaćala nikakvu najamninu ili što drugo (struja, voda i dr.) bilo Nadbiskupskom ordinarijatu vrhbosanskom, bilo Prvostolnom kaptolu vrhbosanskom.

Zbog nemogućnosti ulaska i izlaska iz Sarajeva, nakon početka rata u Sarajevu i njegove opsade početkom travnja 1992., odlukom tadašnjega nacionalnog ravnatelja PMD Stipe Miloša, Misijska centrala “privremeno” se seli u Zagreb. Željelo se učiniti sve kako bi se nesmetano nastavilo s radom i s misijskom animacijom, tiskanjem misijskoga informativnog lista *Radosna vijest* te sačuvalo veze kako s brojnim prijateljima misija tako i s hrvatskim misionarima i misionarkama diljem svijeta. Dolaskom u Zagreb Misijska centrala “dobiva” privremene uredske prostorije u vraćenom dijelu zgrade Nadbiskupskoga dječaćkoga sjemeništa na Šalati u ulici Voćarska cesta 106. U tim uredima i na toj adresi ostaje do novoga ustrojstva Nacionalnih uprava PMD na prostorima država Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, do kojega je došlo krajem 2000. god. U tom vremenu “dobivene” prostore za svoje potrebe preuredila je Misijska centrala. Za korištenje istih prostora tijekom svoga boravka Misijska centrala platila je stanarinu i sve drugo (struja, voda i dr.) ravnateljstvu Dječaćkoga sjemeništa u Zagrebu.

Kao što je već rečeno, osim središnje uprave svih četiriju Papinskih misijskih djela u Rimu, u svakoj državi postoji Nacionalna uprava PMD s jednim nacionalnim ravnateljem PMD na čelu. To u Bosni i Hercegovini krajem 2006. god. izgleda ovako:

- Nacionalni ravnatelj PMD BiH: mr. vlč. Tomo Knežević;
- Biskupijski ravnatelji PMD BiH:
 - Vrhbosanska nadbiskupija: vlč. Dominko Bilić;
 - Mostarsko-Duvanjska i Trebinjsko-Mrkanska biskupija: don Ivan Štironja;
 - Banjalučka biskupija: mons. Vlado Lukenda;
 - Tajnica: s. Fidelis Lučić, FDC.

Djelovanje sestara Kćeri Božje ljubavi. Već od početka rada Misijske centrale u Sarajevu, ali i u Zagrebu za vrijeme Domovinskoga rata u Bosni i Hercegovini te u Republici Hrvatskoj, djelovala je Družba sestara Kćeri Božje ljubavi.⁶² Tri sestre od 1972. god. postale su djelatnice u ta-

⁶² Pogledaj SR. M. ALOJZIJA CARATAN - SR. M. BOŽENA MUTIĆ, *Provincija Božje providnosti Družbe Kćeri Božje ljubavi 1882.-1982.*, Split-Zagreb 1982., str. 215.

dašnjoj Misijskoj centrali u Sarajevu. Vodile su cjelokupnu administraciju i financijsko poslovanje te sudjelovale u pripremanju, tiskanju i raspoređivanju lista *Radosna vijest*. Njihov rad u Misijskoj centrali obilježavalo je i pomaganje hrvatskih misionara i misionarki i svih kojima je pomoć bila potrebna. One su “sve priloge u novcu, hrani, odjeći, obući i lijekovima koji se slijevaju u Centralu s područja cijele naše države (izuzev Sloveniju) trebale najprije srediti, razvrstati, zatim pravedno raspodijeliti, da pomoć ide najprije onima koji su najpotrebniji”.⁶³

Nakon što su početkom 2001. god. nastale dvije Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske, sestre su se ponovno spremno odazvale i s 1. rujnom 2001. preuzele svoj dio suodgovornosti u radu Misijske središnjice u Sarajevu. Sporazum s Nacionalnom upravom PMD BiH potpisan je 5. prosinca 2002.⁶⁴ Jedna sestra djelatnica je Misijske središnjice kao tajnica. To je od 1. rujna 2001. s. Fidelis Lučić koja je prije toga sedam godina bila djelatnica zajedničke Misijske centrale u Zagrebu. Opseg posla ostao je isti kao i u vrijeme postojanja Misijske centrale. Jedino se misionarima i misionarkama više ne šalju paketi s robom i lijekovima. Nacionalni ravnatelji PMD i sestre su prema potrebi i kao pomoć angažirali su posebno aktivne laike, ali i druge prijatelje misija u gradu Sarajevu i drugdje.

2.3. Papinska misijska djela pojedinačno

Nakon što je predstavljen Zbor za evangelizaciju naroda i Misijska središnjica želi se predstaviti i sva četiri Papinska misija djela.⁶⁵ Već je rečeno kako PMD sačinjavaju jednu jedinstvenu ustanovu koja ima četiri različita ogranka: Djelo za širenje vjere, Djelo svetoga djetinjstva, Djelo sv. Petra apostola i Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica.

Djelo za širenje vjere. Papinsko misijsko Djelo za širenje vjere osnovala je u Lionu 1822. god. skupina svjetovnjaka koju je predvodila Marija Paulina Jaricot. Na poticaj vrhovnih prvosvećenika Djelo se proširilo u biskupijama Francuske, zatim i u drugim europskim zemljama. Kasnije se proširilo u Americi, a od 1928. god. i u misijskim Crkvama. Trenutno postoji u više od 150 zemalja svijeta. S namjerom da mu se dade veća otvorenost i opći značaj dobilo je 3. svibnja 1922. papinski status. Njegovo je sjedište premješteno iz Liona u Rim. Tako je Djelo postalo službena ustanova Crkve za misijsku suradnju.

⁶³ *Isto*, str. 215.

⁶⁴ Pogledaj PMS, 273/02.

⁶⁵ Pogledaj gore bilj. 34.

Ovo Djelo ima sljedeće ciljeve:

- a) Buditi zanimanje za sveopću evangelizaciju u svim dijelovima Božjega naroda: u obiteljima, u osnovnim zajednicama, u župama, u školama, u društvima i u pokretima kako bi cijela biskupija postala svjesna svoga sveopćeg misijskog poziva;
- b) Promicati među mjesnim Crkvama duhovnu i materijalnu pomoć te izmjenu apostolskoga osoblja za evangelizaciju svijeta.

Reskriptom Zbora za obrede 14. travnja 1926. određeno je da pretposljednja nedjelja u listopadu za cijelu Katoličku Crkvu bude dan molitve i posebne misijske animacije. Ovim je papa Pio XI. za cijelu Crkvu ustanovio Svjetski misijski dan, to jest Misijsku nedjelju koja se slavi do današnjega dana. Na taj dan cijela Crkva moli i skuplja priloge na misijske nakane Crkve. Ovo je dan obvezatne solidarnosti katolika cijeloga svijeta. Ne smije se smetnuti s uma kako je “svjetski misijski dan, namijenjen jačanju osjetljivosti za misijski problem, ali i sabiranju pomoći, važan je trenutak u životu Crkve jer uči kako darivati: u euharistijskom slavlju, to jest kao prinos Bogu, i za sve misije svijeta”.⁶⁶

Prikupljeni prilozi preko naših ordinarijata, zatim Nacionalnih uprava PMD stižu u rimsku središnjicu Djela za širenje vjere.⁶⁷ Opća godišnja skupština PMD, koja se održava svake godine u prvoj polovini svibnja, uz obrađivanje aktualnih tema o misijskom poslanju Crkve raspoređuje pristigla materijalna dobra diljem svijeta na temelju pristiglih i od opće skupštine prihvaćenih zamolbi.

Djelo svetoga djetinjstva. Po katoličkim tiskovinama Crkve u Hrvata zadnjih nekoliko godina, posebno u misijskom informativnom listu *Radosna vijest*, moglo se čitati i o Papinskom misijskom Djelu svetoga djetinjstva. Ovdje ćemo nešto više reći i predstaviti ovo važno Djelo.

Ovo Djelo danas je organizirano u preko 150 zemalja cijeloga svijetu u kojima 111 nacionalnih ravnatelja animiraju i prate ovo Djelo. Djelo je u svibnju 1843. pod imenom “Oeuvre de la Ste. Enfance” (Djelo ili Društvo svetoga djetinjstva) osnovao u Francuskoj biskup Nancya Charles de Forbin-Janson.

Ponajprije izvješća misionara u Kini potakla su biskupa Forbin-Jansona na razmišljanje o bijedi kineske djece koja su nakon rođenja ostavljena od roditelja i bila bespomoćno prepuštena nikakvoj budućnosti. Njegova nakana i ideja bila je potaći djecu Europe i Sjeverne Amerike na sku-

⁶⁶ Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe, *Redemptoris missio*, 81.

⁶⁷ O aktivnostima u BiH pogledaj Godišnja izvješća Misijske središnjice koja se od 2002. god. upućuju svim crkvenim ustanovama BiH.

pljanje potpore za potrebne vršnjake u Kini i u Africi. Istovremeno su djeca trebala svoje mjesečne doprinose darovati za novo Društvo. Svoj cilj biskup Forbin-Janson formulirao je tako da je novoosnovano Društvo pratio sljedećim riječima: “Spasiti od smrti mnoštvo novorođene djece roditelja nevjernika...; najvećem broju tih nesretnih bića prije svega svetim krštenjem otvoriti nebo; u njima stvoriti sigurno i moćno sredstvo ponovnoga rođenja poganskih naroda, ali isto tako one koji su spašeni od sigurne smrti očuvati kršćanskim odgojem kako bi se kasnije izgradili u oruđe spasenja kao učitelji i učiteljice, liječnici i dadilje, katehisti ili kao svećenici i misionari.”

Preko te ideje prvo djeca Kine, kasnije i u drugim zemljama svijeta, dobila su pomoć od djece Sjeverne Amerike. Ovom idejom oduševili su se u Francuskoj mnogi ljudi, djeca i odrasli. Djelo se brzo širilo po cijelom svijetu i u susjednoj Belgiji. U Njemačkoj se već 1843. god. proširila vijest o ovom Djelu. Već sljedeće godine prikupljena su prva novčana sredstva za ovo Djelo. Tako je 2. veljače 1846. god. u Aachenu utemeljeno Djelo svetoga djetinjstva koje danas pripada među najbolje i najjače organizacije u cijelom svijetu.

S kakvim je samo oduševljenjem i s kojim je riječima papa Ivan Pavao II. pozdravio 14. lipnja 2003. preko 6000 malih misionara koji su došli iz cijele Italije kako bi zajedno sa Svetim Ocem proslavili 160. rodendan ovoga Djela. Papa je tada rekao kako je “malim sjemenjem koje su djeca posijala izraslo veličanstveno djelo”. “Na jugu našega planeta čuje se plač djece koja su osuđena na glad i bolesti i koja su povezana bijedom. I taj vapaj postaje sve glasniji i tiče se svih nas... Draga djeco Djela svetoga djetinjstva, vi ste prvi koji su odgovorili na taj vapaj. Vi ste lanac solidarnosti preko pet kontinenata i dajete mogućnost bogatima da nešto daju siromašnima. Budite trajni nositelji uzajamnoga darivanja koje neprestano doprinosi kako bi se stvorila bolja budućnost za sve.”⁶⁸ Ovaj duh pastoralne aktivnosti Djela svetoga djetinjstva pokazuje se u tisućama inicijativa i projekata i različit je od zemlje do zemlje.

Ako se samo malo bolje prelistaju izvješća o potpori koju ovo Djelo svake godine daje brojnim projektima za izgradnju škola, raznih ustanova za izobrazbu, zanatskih škola i škola za vjeronauk, možemo vidjeti sve učinke misijskoga rada. Lista Međunarodnoga tajništva ovoga Djela o dodjeli pomoći svake je godine dulja. U ovoj velikoj knjizi solidarnosti mjesto je za sve koji u ime evanđelja rade i koji poštuju ljudska prava. U dugoj povijesti Djela svetoga djetinjstva od preko 160 godina izrasle su

⁶⁸ Uzeto 15. lipnja 2003. od agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda.

brojne generacije djece. Ipak njihovo srce i dalje kuca s najmanjima, nejakima i s onima koji i danas najviše trebaju pomoć svijeta.

Papinsko misijsko Djelo svetoga djetinjstva ima zadaću učiti kako drugima pomoći, kod djece stalno buditi opću misijsku svijest kako svoju vjeru i materijalna dobra trebaju dijeliti s djecom iz ugroženih područja svijeta. Ona trebaju već od rane mladosti izgrađivati svijest o misijskom pozivu služenja.

“Svjetski dan djece” najstarija je akcija Djela svetoga djetinjstva. Svoje početke ima u vremenima kada su djeca skupljala novac u božićnom vremenu za djelovanje Crkve u misijskim krajevima u cijelom svijetu. Svjetski misijski dan djece, koji je u početku bio određen za 26. prosinca, ustanovio je 1950. god. papa Pio XII. pod imenom Svjetski dan svetoga djetinjstva. Papina je želja bila i na taj način probuditi misijsku svijest kod djece kako bi “veliki broj male djece i mladih u misijskim zemljama” učinili sve da postanu “dostojni kršćani” i “dobri građani”. Svaka zemlja samostalno osmišljava i organizira ovaj Svjetski dan djece Katoličke Crkve. Mnoge župne zajednice, osim službenih materijala koje dobiju od svojih Misijskih središnjica, dodaju i ugrađuju vlastite ideje.

Svjesni svoje odgovornosti za misijsko poslanje Crkve i svake biskupije, na poticaj nacionalnoga ravnatelja PMD BiH, biskupi Biskupske konferencije BiH na zasjedanju Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004. odredili su da svetkovina Bogojavljenja - Tri kralja bude Dan svetoga djetinjstva na području Bosne i Hercegovine.⁶⁹ To isto godinu dana kasnije učinili su za svoje područje biskupi Hrvatske biskupske konferencije na zasjedanju u Zagrebu od 11. do 13. svibnja 2005. Na ovaj blagdan svi prijatelji misija imaju priliku molitvama i darovima pomoći ovo misijsko poslanje Crkve i tako biti živa grana na stablu Djela svetoga djetinjstva. Sva prikupljena sredstva na ovaj dan preko ordinarijata, a zatim preko Nacionalne uprave PMD BiH, dostavljaju se Međunarodnom tajništvu Djela svetoga djetinjstva u Rimu. Prikupljena sredstva nakon toga dijele se najpotrebnijim projektima za djecu cijeloga svijeta na općoj godišnjoj skupštini PMD koja se svake godine u prvoj polovini svibnja održava u Rimu i na kojoj sudjeluje i suodlučuje i nacionalni ravnatelj PMD BiH.

Djelo sv. Petra apostola. Povodom 100. obljetnice Papinskoga misijskog djela sv. Petra apostola papa Ivan Pavao II. u svom apostolskom pismu iz 1989. god. kaže: “Koliko su samo prekrasnih stranica povijesti na raznim kontinentima napisali članovi Papinskoga misijskog Djela sv.

⁶⁹ Usp. PMS 139/04. O aktivnostima na području BiH pogledaj Godišnja izvješća Misijske središnjice što ih od 2002. god. šalje svim crkvenim ustanovama BiH.

Petra apostola! Koliki samo broj svećenika, redovnika i redovnica može zahvaliti ovom Djelu za ostvarenje radosti svoga zvanja!”⁷⁰

Papinsko misijsko Djelo sv. Petra apostola, koje je prisutno u velikom broju zemalja cijeloga svijeta, osnovano je kako bi kršćane cijeloga svijeta učinilo još osjetljivijima za odgoj klera u misijskim zemljama te kako bi ih neprestano pozivalo na kvalitetniju materijalnu potporu i odgovornost u odgoju i u izobrazbi novih svećeničkih kandidata.

Nastalo je kao plod neumornoga misijskog rada Jeanne Bigard i njezine majke Stephanie. Zahvaljujući dopisivanju s mnogim misionarima postale su svjesne kako se kršćanska zajednica u misijskim zemljama kao samostalna mjesna Crkva može ostvariti samo s biskupima i svećenicima. Oni su jedini koji mogu istaći bogatstvo domaće tradicije i mogu na najučinkovitiji način navijestiti evanđelje istom kulturnom okruženju. One su 1889. god. u Caenu u Francuskoj položile kamen temeljac ovom Djelu.

Pažnju cijele Crkve usmjerile su na nezamjenjivu ulogu domaćega klera u misijskim zemljama. Zato su ponudile kvalitetniju materijalnu potporu. Sva svoja dobra dale su sjemeništima i bogoslovijama u misijskim zemljama posvetivši se nakon toga molitvi i žrtvi. Druge ljude poticale su na molitvu i nesebičnu pomoć za mlade ljude koji su željeli postati svećenici, a nisu imali financijskih mogućnosti. Jeanne je ustrajala u svojoj ideji sve do svoje smrti u Parizu 28. travnja 1934. Pozivala je mnoge ljude da se priključe njezinoj grupi veleposlanika misija. Ova inicijativa, koja je bila prožeta Duhom Svetim, širila se uza snažnu potporu Svete Stolice u mnogim europskim i američkim biskupijama. Sveta Stolica ubrzo ju je uzdigla na razinu “papinske” ustanove. Njezino sjedište preneseno je u Rim 1920. god., a 3. svibnja 1922. dobila je i službeni naziv “papinsko” Djelo. Tijesno je povezano s Djelom za širenje vjere. Na ovaj način Sveta Stolica željela mu je dati najveću moguću učinkovitost kao i opće značenje.

Svjesni svoje odgovornosti, a na poticaj i zamolbu nacionalnog ravnatelja PMD BiH, biskupi BK BiH na svome zasjedanju u Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004. donijeli su odluku da ovo Papinsko Djelo bude kvalitetnije nazočno i na ovim prostorima.⁷¹ Svojom odlukom željeli su preuzeti svoj dio odgovornosti za odgoj klera u zemljama koje su pod Zborom za evangelizaciju naroda.⁷² Dogovorili su se da svaki biskup za svoje područje odredi dan u godini ili da odredi drugi način na koji bi se molilo i

⁷⁰ Uzeto početkom 2006. god. s web stranice Svete Stolice koje se odnosi na Zbor za evangelizaciju naroda i Djela sv. Petra apostola.

⁷¹ Usp. PMS 139/04.

⁷² O aktivnostima na području BiH pogledaj Godišnja izvješća, koja od 2002. god. Misijska središnjica šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

darivalo na spomenutu misijsku nakanu. Dan posvete ulja postao je danom molitve, odricanja i darivanja za odgoj klera u spomenutim zemljama.

Vrhbosanski nadbiskup kard. Vinko Puljić svojim dekretom, br. 760/04, od 29. lipnja 2004. odredio je da se na području Vrhbosanske nadbiskupije Dan sv. Petra apostola slavi na Veliku srijedu koja je dan posvete ulja u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.⁷³ Isto tako banjalučki biskup mons. dr. Franjo Komarica svojim dekretom, br. 609-A/04, od 7. travnja 2004. odredio je da se na Veliku srijedu, koja je dan posvete ulja u Banjalučkoj biskupiji, slavi kao Dan sv. Petra apostola Banjalučke biskupije. Mostarski biskup mons. dr. Ratko Perić odredio je da se svake godine odvoji određeni iznos za Djelo sv. Petra apostola.

Kao i kod Djela za širenje vjere i Djela svetoga djetinjstva, pristigla materijalna sredstva preko ordinarijata i Misijske središnjice šalju se u Rim u Međunarodno tajništvo ovog Djela. Na općoj godišnjoj skupštini, koja je svake godine u prvoj polovini svibnja i na kojoj sudjeluje i nacionalni ravnatelj PMD BiH, pristigla sredstva prema pristiglim i odobrenim zamolbama raspoređuje ista skupština.

Ovo Djelo jest “papinsko” jer je ustanova u službi pape i biskupskoga kolegija. Snaga njegove službe kao vrhovnoga pastira Crkve i u zajedništvu sa svim biskupima cijeloga svijeta je u tome što Sveti Otac ima zaokružen pogled za potrebe svake mjesne Crkve. To je trajna zadaća Svetoga Oca, koji treba i druge pastire neprestano pozivati na opću misionsku odgovornost i na zajednička nastojanja, međusobno i zajedno s njima, oko evangelizacije svijeta.

Sva potpora ovoga Djela dodjeljuje se u obliku redovne i posebne pripomoći. Redovita sredstava dodjeljuju se za redovnu izobrazbu u malim i velikim sjemeništima te sjemeništima pripreme. Svake godine ovo Djelo dodjeljuje potporu ovisno od broja sjemeništara i bogoslova. Posebna sredstva daju se za izgradnju novih sjemeništa i bogoslovija i za eventualne obnove kao i za proširenja ili za posebne potrebe istih ustanova. Danas ovo Djelo daju potporu za oko 800 malih sjemeništa i bogoslovija na kojima studira i sprema se na svećeništvo preko 73.000 sjemeništara i bogoslova. Oni žive na svim kontinentima: Afrika, Amerika, Oceanija, Azija i Europa. Potporu je primilo preko 3600 novaka i preko 6500 novakinja. Za studij specijalizacije u Rimu dodijeljeno je preko 600 stipendija.

Djelo je diljem svijeta uredilo fond solidarnosti koji se puni od godišnjih darova kršćanskih zajednica iz preko 120 zemalja. U punjenu

⁷³ Usp. Dekret o ustanovljenju Dana Papinskoga misijskog Djela sv. Petra apostola u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, u: *Vrhbosna*, 2 (2004), 133.

ovoga fonda sudjeluju i mjesne Crkve koje od njega imaju i najviše koristi. To je isti duh koji je ispunjavao i prve kršćanske zajednice: “Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao” (Dj 2,45). Ovaj fond izražava katolički duh kršćanskoga zajedništva. On se brine za sve potrebne svih misijskih Crkava prije svega za one koji su u teškoj situaciji nakon osnivanja ili zbog gospodarske situacije u nerazvijenim zemljama. Raspodjela pristigle potpore ista je kod sva četiri Djela. Zamolbe za pripomoć prema kontinentu zemlje iz koje dolaze zaprima Međunarodno tajništvo Djelo sv. Petra apostola. Nakon toga su podvrgnute prvoj provjeri kako bi se na taj način ustanovilo imaju li sve propisane pretpostavke, a prije svega odobrenje mjesnoga crkvenog autoriteta, to jest dijecezanskoga biskupa. Nakon toga napravi se prijedlog dodjele sredstava za svako malo sjemenište i bogosloviju. O njemu raspravljaju nacionalni ravnatelji PMD na svojoj općoj godišnjoj skupštini.

Premda je prioritet Djela odgoj dijecezanskoga klera, Djelo sv. Petra apostola dodjeljuje također sredstva za odgoj novaka i novakinja u prvoj kanonskoj godini - članove kongregacija koji rade u misijskim zemljama.

Što se tiče sveučilišne izobrazbe svećenika iz mjesnoga klera, ovo Djelo dodjeljuje stipendije za specijalizacije koje se mogu završiti kako u Rimu tako i na visokim učilištima Afrike. Svećenici koji studiraju na rimskim učilištima smješteni su u dva kolegija kojima izravno upravlja Djelo sv. Petra apostola: Kolegij sv. Petra apostola i Kolegij sv. Pavla apostola. Na primjer u 2002. god. zbrinuto je 340 svećenika iz 61 zemlje.

Djelo sv. Petra apostola zbrinjava i jedan ženski kolegij s imenom Foyer Pavla VI. Njega nastanjuju redovnice iz misijskih zemalja. Na primjer, u 2002. god. ovo Djelo brinulo se za 79 redovnica iz 20 zemalja.

Potpore Djela sv. Petra apostola uvijek se poziva na plansku i redovitu suradnju koja ipak ne isključuje brigu u posebnim i iznenadnim potrebama.

Svakodnevni život prožet evanđeljem, razni darovi, svakodnevna molitva i konkretne obveze, također na području vlastite crkvene zajednice, za nova svećenička i redovnička zvanja bez sumnje najvažniji su načini koji se očituju snagom Djela sv. Petra apostola. Budući da su svi kršćanici pozvani na angažman u misijskom poslanju Crkve, Djelo sv. Petra apostola obraća se svim članovima Božjega naroda: obiteljima, malim zajednicama, župama, školama, organiziranim pokretima, crkvenim grupama, biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama i laicima. Nisu nevažni financijski darovi koji se daruju slobodno i prema mogućnostima svake pojedine osobe. Darovi s naznakom za Djelo sv. Petra apostola šalju se Nacionalnoj upravi PMD. Lijepi je broj primjera župnih zajednica kod

nas koje su preuzele odgovornost direktnoga i konkretnoga stipendiranja svećeničkih kandidata bilo u malim bilo u velikim sjemeništima Afrike i Azije.

Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Četvrto Papinsko misijsko djelo zove se Papinska misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Ovdje se želi pobliže predstaviti i ovo Djelo.

Papinska misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica ili kratko nazvana Papinska misijska zajednica jedno je od četiri Papinska misijska djela (Unio Cleri pro Missionibus). Ovo Djelo osnovao je 1916. god. u Italiji otac Paolo Manna kojega je papa Ivan Pavao II. proglasio blaženim u Rimu 4. studenog 2001. Već od samoga početka Djelo se uz potporu Svete Stolice vrlo brzo širilo u mnogim biskupijama svijeta. Papinska misijska zajednica osnovana je kao Zajednica svećenika, ali je 14. srpnja 1949. proširena i na redovnike i redovnice. God. 1956. Zajednica je dobila i službeni naziv Papinsko djelo. Cilj Zajednice prema važećim općim statutima jest građenje svijesti i misijske izobrazbe kod svećenika, bogoslova, sjemeništara, pripadnika družbi posvećenog života, posebno onih koji se pripremaju na tu službu i konačno izobrazba misionara laika.⁷⁴ Već 45 godina Međunarodno tajništvo ovoga Djela, ovisno o jeziku izlaženja, izdaje u različitim vremenskim razmacima na francuskom, engleskom, španjolskom, portugalskom i talijanskom časopis s naslovom *Omnis terra*.

Utemeljitelj ovoga Djela otac Paolo Manna rođen je 16. siječnja 1872. u Avellinu u Italiji. Filozofiju je studirao u Rimu. Za svećenika je zaređen 19. svibnja 1894. God. 1895. pošao je u misije u Burmu. Bio je prvi misionar koji je djelovao u narodu Ghekku o kojima je 1902. god. objavio i knjigu. Nakon dvanaest godina misionarskoga rada iz zdravstvenih razloga morao je napustiti Burmu. Na sebe je u tom trenutku gledao kao na "promašenoga misionara". U tom trenutku u njemu je sazrijevala odluka da počevši od Italije sve učini za misije i da na najbolji način oduševi što više ljudi za svoju ideju. God. 1909. preuzeo je vođenje časopisa *Le Missioni Cattoliche* (Katoličke misije), danas: *Mondo e Missione* (Svijet i misije). Svoje čitatelje nije molio samo za molitvu, nova zvanja i darove, nego je misijske nakane tumačio kao najvažniji izazov za cijeli kršćanski svijet. Otac Manna želio je oduševiti kler za misijske nakane kako bi na taj način došao do cijeloga Božjeg naroda. Papa Benedikt XV. odobrio je 1917. god. Statute Misijske zajednice klera, koja je naišla na veliki odjek kako u inozemstvu tako i u samoj Italiji. Već 1924. god. ova Zajednica brojila je 23.000 članova.

⁷⁴ Usp. Statuti, 13, 19-22.

Otac Manna izabran je 1924. god. za generalnoga ravnatelja Papinskoga instituta za vanjske misije (1924.-1934.). God. 1950. ova Zajednica brojala je ukupno oko 230.000 članova nazočnih u preko 50 zemalja svijeta. Pedeset od 82 godine svoga života otac Paolo Manna posvetio je pisanju. Kad je 1952. god. umro u Napulju, ostavio je iza sebe objavljeno 20 knjiga i studija s misijskim temama. Svojom refleksijom o ulozi misija napravio je prilog o dijeljenju misija od triju područja: vezivanja na kolonijalne sile, financijske ovisnosti od inozemstva kod provođenja pastoralnih programa, od “osjećaja manje vrijednosti” u kulturnim i moralnim datostima domaćega klera nasuprot misionara iz “civiliziranih” zemlja sjevera i zapada.

Medicinska briga jedna je od osnovnih obveza misija. Tako je Papinska Misijska zajednica organizirala, na primjer, u akademskoj godini 2004./2005. novi dopisni tečaj na temu Medicina i misije. Tečaj se sastoji od ukupno 16 nastavnih jedinica na četiri jezika: talijanski, engleski, francuski i španjolski. To je nastavak tečaja koji je u tijeku o temi Katoličke škole u misijama. Škole i medicinsko zbrinjavanje pripadaju glavnim zadacima misija prema nalogu koji je Krist dao svojim apostolima: “Podite svim narodima... krstite... poučavajte i liječite bolesne” (usp. Mt 28,19-20; Lk 10,9). Šesnaest bilježnica predavanja dopisnoga tečaja iznose biblijsko-teološke temelje, povijesne činjenice i metode, koje je Crkva učinila najvažnijom karitativnom ustanovom na cijelom svijetu i u svim vremenima polazeći od potrebe za bratskom ljubavi prema bolesnima i na mnogovrsni način prema ranjenim ljudima.⁷⁵ Sa seoskim kapelicama, ambulancama, klinikama i bolnicama kao i preko medicinske izobrazbe na sveučilištima Crkva je stvorila strukture koje doprinose medicinskom zbrinjavanju. Vlasti i druge javne ustanove slijedile su taj primjer, ali državnim ustanovama često nedostaje kršćanskoga duha i kršćanskih razloga za angažiranje što ostavlja tragove na učinkovitosti medicinskoga zbrinjavanja ako se čovjek pritom ne nalazi u središtu.

Papinska misijska zajednica bila je itekako prisutna u životu Crkve u hrvatskom narodu. Međutim, mnogo toga prisilno je nestalo za vrijeme minuloga bezbožnog komunističkog sustava. Tako je nestala i Papinska misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Stariji svećenici sjećaju se svojih aktivnosti i svojih članskih knjižica pripadništva ovom Djeću. I ovo poratno vrijeme potiče nas na razmišljanje o svećeničkoj i redovničkoj aktivnosti s obzirom na misijsko poslanje Crkve i to na mjestima gdje poglavari pošalju svoje duhovne djelatnike. Svatko od svećenika, re-

⁷⁵ Usp. Parabola o milosrdnom Samaritancu Lk 10,25-37.

dovnika i redovnica polagano postaje svjestan svoje odgovornosti za misijsko poslanje Crkve.

Na spomenutoj sjednici Biskupske konferencije BiH u Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004., na kojoj su za područje Bosne i Hercegovine uveli Djelo svetoga djetinjstva i Djelo sv. Petra apostola, biskupi su odredili da novoproglašena blaženica hrvatskoga naroda bl. Marija Propetoga Isusa Petković bude zaštitnica misija u Bosni i Hercegovini.⁷⁶ Na ovaj način biskupi su željeli staviti nam novu blaženicu za uzor odgovornoga odnosa prema misijama i misijskom poslanju Crkve u našem narodu, ali isto tako kao moćnu zagovornicu, posebno u našem svakodnevnom radu za misije.

3. Misijske aktivnosti Crkve u BiH

U ovom trećem dijelu želi se donijeti cjelovita slika misijskih aktivnosti Crkve u Bosni i Hercegovini. To ne znači da nije bilo i drugih aktivnosti. Svi dolje navedeni sadržaji služe misijskoj animaciji i formaciji po našim biskupijama, župnim zajednicama, muškim i ženskim redovničkim zajednicama, malim i velikim sjemeništima te drugim crkvenim ustanovama. Od te obveze nitko nije zaobiden. Na plodonosan odgojni rad pozvani su “svećenici i njihovi suradnici, odgojitelji i učitelji, teolozi, posebno profesori u sjemeništima i u centrima za laike”.⁷⁷ Jer “animacija će se uvijek okretati svojim posebnim ciljevima: informirati i formirati Božji narod u skladu s općom misijom Crkve, poticati buđenje zvanja *ad gentes*, podržavati suradnju u evangelizaciji. Ali doista se ne smije nuditi sužena slika misijske djelatnosti kao da bi se ona poglavito svodila na pomoć siromašnima, doprinos oslobodenju potlačenih, promicanje razvoja, obranu ljudskih prava. Misijska Crkva zalaže se i u tim područjima, ali je njezina prvotna zadaća nešto drugo: siromasi su gladni Boga, ne samo kruha i slobode, a misijska djelatnost prije svega mora svjedočiti i naviještati Kristovo spasenje, osnivajući mjesne Crkve koje su onda oruđe oslobodenja u svakom smislu”.⁷⁸

Razni animacijski materijali. Tijekom godine, posebno za Misijsku nedjelju i za Bogojavljenje - Tri kralja kada je Dan svetoga djetinjstva, pripremaju se i šalju prigodni plakati uz liturgijske i druge animacijske priloge. Svi oni služe misijskoj animaciji za te dane po našim župnim zajednicama i drugim crkvenim ustanovama. Osim spomenutih bilo je i drugih

⁷⁶ Usp. PMS, 139/04.

⁷⁷ *Redemptoris missio*, 83. Usp. također *Ad gentes*, 39.

⁷⁸ *Redemptoris missio*, 83.

materijala koji su itekako zainteresirali sve prijatelje misija kod nas. Posebnu pozornost pokazuje godišnje izvješće Misijske središnjice o aktivnostima crkvenih ustanova u BiH.⁷⁹ Iste Misijska središnjica tijekom svibnja šalje svim crkvenim ustanovama u BiH. Nakana je bila dobra i nadati se da su bila od pomoći svima koji su se angažirali u misijskoj animaciji.

Misijski informativni list. Ono što zaslužuje posebnu pozornost je misijski informativni list *Radosna vijest*.⁸⁰ Ona je bio i ostao glasilo prvo bivše Misijske centrale, a sada Misijske središnjice u Sarajevu i Misijskoga ureda u Zagrebu. Takav dogovor napravila su u pisanom obliku dvojica novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske.

Misijski informativni list *Radosna vijest*, kao glasilo Nacionalne uprave PMD, to jest Misijske centrale, svjetlost dana ugledala je u Sarajevu na Svijećnicu 1972. god. Odluku o pokretanju lista donijelo je Misijsko vijeće pri Misijskoj centrali u Sarajevu na svom zasjedanju 13. siječnja 1972.⁸¹ Od tada pa do današnjega dana, s malom pauzom od rujna 2000. pa do rujna 2001.,⁸² nije prestala izlaziti i ostvarivati smisao svoga postojanja.⁸³ Na prvom mjestu ona služi misijskoj animaciji, ali i kontaktima brojnih prijatelja misija s našim misionarima i misionarkama. U uvodniku prvoga broja *Radosne vijesti* na Svijećnicu 1972. god. tadašnji nacionalni ravnatelj PMD i predsjednik Misijskog vijeća Biskupske konferencije vrhbosanski nadbiskup mons. dr. Smiljan Čekada piše: "Tako smo (eto) nazvali svoj misijski list, s kojim izlazimo pred našu katoličku javnost. Reći će se možda: zar i opet novi list? Zar ih već nemamo dosta? I profanih, svjetovnih, i crkvenih, vjerskih. Naša je publika prezasićena. Ne može ni izdaleka konzumirati svega, što joj se putem štampe nudi... Ipak, jednoga nemamo ni danas. Nemamo nijednog misijskog lista. A prije rata smo ih imali tri. I to samo na hrvatskom jeziku. 'Katoličke misije', 'Jeku iz Afrike' i 'Crnče', osim stalnih misijskih rubrika gotovo po svim drugim katoličkim listovima. Slovenci su opet imali svoj misijski list. Sada smo napokon odlučili da popunimo i tu prazninu. 'Misijsko Vijeće Biskupske Konferencije Jugoslavije', kojemu je predsjednik Vrhbosanski Nadbiskup, ovlastilo je

⁷⁹ Na traženje nekih biskupa u BiH isto izvješće objavljeno je prvi put i u službenom glasilu *Vrhbosna*, 2 (2006), 195-203.

⁸⁰ O rasprostranjenosti *Radosne vijesti* u BiH pogledaj Godišnja izvješća koje Misijska središnjica svake godine šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

⁸¹ Usp. PMC 3/72. Odluka je napisana na memorandumu Nadbiskupskoga ordinarijata vrhbosanskog pod brojem 44/72.

⁸² Usp. *Radosna vijest* za 2000. i 2001.

⁸³ Usp. *Redemptoris missio*, 83.

nacionalnog direktora Papinskih misijskih društava za hrvatsko jezično područje, da se počne izdavati misijski list... I evo njegov prvi broj izlazi danas. Mi smo mu dali ime 'Radosna Vijest'... Eto, mi smo rekli svoje. I sada puštamo u svijet svoje miljenče, svoju 'Radosnu Vijest'. Ona će pokućati na sva katolićka srca, koja vjeruju, koja se nadaju, koja ljube. Na srca svih onih, koji 'triježno, pravedno i pobožno žive na ovome svijetu, očekujući blaženu nadu i dolazak velikoga Boga i Spasitelja našeg Isusa Krista' ...Mi se nadamo, da će naša 'Radosna Vijest' biti radosno primljena. I da će biti miljenče ne sam onih, koji je pokreću, nego i onih, kojima je namijenjena."⁸⁴

Do osnivanja dviju Nacionalnih uprava PMD Crkve u hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske misijski informativni list *Radosna vijest* bio je jedini misijski list za spomenuto područje bivše države, osim za područje ondašnje Republike Slovenije koja je imala svoju Nacionalnu upravu PMD i svoj misijski list. Isto tako kratko vrijeme za postojanja jedne Nacionalne uprave PMD bio je zajednićki list za obje novonastale države Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Od početka izlaženja pa do početka travnja 1992. izlazio je u Sarajevu. Zbog ratne blokade Sarajeva od toga vremena pa do danas izlazi u Zagrebu. Od listopada 2001., prema dogovoru Tome Petrića i Tome Kneževića, dvojice novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD, *Radosna vijest* postala je zajednićkim misijskim informativnim listom Misijske središnjice u Sarajevu i Misijskoga ureda u Zagrebu.⁸⁵ Trenutno se tiska u 4000 primjeraka. Prema dogovoru dvojice nacionalnih ravnatelja PMD list će ubuduće izlaziti u Zagrebu. Budući da se tiska u Zagrebu, nacionalni ravnatelj PMD Republike Hrvatske glavni je urednik, a nacionalni ravnatelj PMD Bosne i Hercegovine zamjenik je glavnoga urednika. Uvodnike pišu naizmjenićno dvojica nacionalnih ravnatelja PMD. Prema listu obje spomenute ustanove imaju ista prava i iste obveze. Dvojica nacionalnih ravnatelja PMD pokušala su, poštujući novonastalu stvarnost dviju država i dviju Biskupskih konferencija te dviju Nacionalnih uprava PMD, ostvariti najveću moguću mjeru zajedništva, ne samo kod izdavanja *Radosne vijesti*, nego i

⁸⁴ "Radosna vijest", u: *Radosna vijest*, 1 (1972.), 1-3. O misijskim listovima prije Drugog svjetskog rata koje spominje nadbiskup mons. dr. Smiljan Čekada pogledaj: "Katolićka štampa", u: *Opći šematizam Katolićke crkve u Jugoslaviji*, Sarajevo, 1939., str. 538-552.

⁸⁵ Dogovor je, kao što je gore već rećeno, obuhvatio sljedeće: Misijski informativni list *Radosna vijest*, Misijska nedjelja, Bogojavljenje-Tri kralja Dan svetoga djetinjstva i Ljetni susret hrvatskih misionara i misionarki. Aneks je napravljen 5. srpnja 2005. i za Bogojavljenje-Tri kralja koji je Dan svetoga djetinjstava u obje zemlje.

na misijskom planu Crkve u Hrvata. Hrvatske misionare i misionarke ne može se podijeliti nikakvim ljudskim granicama.

Misijska krunica ponovno u vjerničkim rukama. Papa Ivan Pavao II. proglasio je 16. listopada 2002. godinu 2003. Godinom krunice, ali nam je isto tako darovao Krunicu svjetla. U svojoj poruci za XVIII. svjetski dan mladih na Cvjetnicu 2003. god. Sveti Otac je poručio mladima: “Dragi mladi,... Ne stidite se moliti krunicu kad ste na putu prema školi, na sveučilištu, na poslu, na ulici i u javnom prijevozu.” Sveti Otac Ivan Pavao II. u više navrata uputio je svoj poziv na moljenje krunice, posebno na moljenje misijske krunice, a koji je izrekao i 2003. god. prigodom 160. obljetnice postojanja Papinskoga misijskog Djela svetoga djetinjstva. Isti poziv ponovio je u svibnju 2003. u Rimu nacionalnim ravnateljima PMD za vrijeme audijencije nakon održane opće godišnje skupštine PMD: “Dragi moji,... Krunicu držite čvrsto u svojim rukama. Ova molitva značila je uvijek kroz povijest Crkve jačanje vjere i posebnu zaštitu za Marijinoga štovatelja... Posebno je puna dojmova misijska krunica: *Deset bijelih zrnaca* jesu za staricu Europu kako bi zadobila onu snagu evangelizacije kojom je stvorila brojne Crkve; *deset žutih zrnaca* jesu za Aziju punu života i mladih; *deset zelenih zrnaca* jesu za Afriku koja je ispunjena patnjom, ali otvorena za naviještanje; *deset crvenih zrnaca* jesu za Ameriku punom velikih obećanja nove misionarske snage; *deset plavih zrnaca* jesu za Oceaniju koja još uvijek čeka temeljito širenje Evandolja.” Misijska krunica s pet boja uključuje cijeli svijet. Moljenje krunice ovim dobiva samo novu molitvenu nakanu i povezuje nas s cijelim svijetom i sa svakim čovjekom. Na ovaj način pokazuje se i ostvaruje katolička i kršćanska širina.

Neke su biskupije Crkve u Hrvata odgovorile na poziv Svetoga Oca i pokrenule na svom području akciju moljenja krunice. Ni prijatelji misija u Bosni i Hercegovini nisu ostali nijemi na Papin poziv moljenja krunice. Poziv je upućen svima nama bez obzira gdje se nalazimo i gdje živimo. Sigurno se brojni prijatelji misija među svećenicima i vjernicima dobro sjećaju kako je izgledala i kako se nekada po našim obiteljima i crkvama molila misijska krunica. Želja nam je da u sve vjerničke ruke, a posebno u ruke prijatelja misija, vratimo misijsku krunicu. Svojim bojama sigurno je zainteresirala mnoge. Ona se sada može naći u lijepom broju naših župnih zajednica. Nabaviti se može zasada u Misijskoj središnjici u Sarajevu i u Knjižari Vrhbosanske katoličke bogoslovije u Sarajevu.

U poznatom nazaretskom događanju Marija je pozvana da postane Majkom Gospodinovom. Postala je putom Gospodinovim prema nama ljudima. Ona od tada sudjeluje u Isusovu poslanju neprestano moleći za spasenje svih ljudi. Taj poseban poziv vodio je sve kršćane kroza sva vre-

mena da su Mariju posebno štovali i utjecali joj se molitvama, posebno moljenjem krunice. Hrvatski narod, ma gdje god bio, kroza svoju tešku povijest utjecao se i posebno je častio Mariju Majku Božju. O tome govore krunice u rukama i oko vrata naših vjernika te naša brojna svetišta na svim prostorima na kojima Hrvati žive.

*Misijske kasice.*⁸⁶ Misijska središnjica u Sarajevu nastavila je s praksom cijeloga svijeta animiranja brojnih prijatelja misija, a posebno najmladih, za prikupljanje priloga preko misijskih kasica za potrebe djece diljem svijeta, posebno u zemljama i biskupijama djelovanja hrvatskih misionara i misionarki. Želja je da se preko malih i svakodnevnih odricanja tijekom crkvene godine prikupe sredstva kako bi se pomoglo djeci koja su daleko od naših župa, biskupija i naše domovine. Ova akcija nije vezana posebno niti uz jedno vrijeme crkvene godine, nego je prepušteno slobodnoj odluci svakoga misijskog animatora i svakoga prijatelja misija. Misijske kasice mogu se nabaviti isključivo u Misijskoj središnjici u Sarajevu.

Maslinove grančice. Korizmenom vremenu, posebno Cvjetnici, želi se dati i misijski smisao. Ustalila se praksa i želja da se preko prijatelja misija iz nekoliko biskupija južne Hrvatske u što veći broj naših župnih zajednica dovezu maslinove grančice za Cvjetnicu. Darovani prilozima vjernika, okupljenih na misnim slavljinama, idu za razne projekte naših misionara i misionarki. Do sada pozivu Misijske središnjice odazvao se lijepi broj župnih zajednica.⁸⁷

Božićne čestitke s misijskim motivima. Početkom 2006. god. Misijska središnjica tiskala je božićne čestitke. Misijske motive na čestitkama poslali su Misijskoj središnjici hrvatski misionari i misionarke. Prodajom i kupnjom ovih čestitki želi se dati materijalna potpora projektima hrvatskih misionara i misionarki diljem misijskoga svijeta.

Misijski imendanski kalendari. Tijekom 2006. god. počelo se s pripremanjem i tiskanjem zidnih i džepnih misijskih imendanskih kalendara za potrebe naših vjernika i prijatelje misija. Sam sadržaj kalendara obogaćen je misijskim motivima i drugim sadržajima. Džepni kalendar ujedno je i termin kalendar. Naime, uneseni su svi važniji misijski dani tijekom godine. Uza slike iz misijskih zemalja i citiranja Papine poruke za Misijsku nedjelju tekuće godine željelo se potaći sve prijatelje misija u BiH na odgovoran odnos prema misijama.

⁸⁶ Usp. Godišnja izvješća koja Misijska središnjica od 2002. god. šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

⁸⁷ Usp. *isto*.

Ljetni susreti misionara i misionarki. U prošlom stoljeću 80-ih godina Nacionalno vijeće PMD bivše države sve je glasnije razmišljalo o mogućnosti organiziranja ljetnih susreta aktivnih i bivših misionara i misionarki. Želja je bila da se naši misionari i misionarke susretnu s nacionalnim i dijecezanskim ravnateljima PMD. Bila je to prilika da glasno izreknu svoje misli bilo o svome radu bilo da potaknu odgovorne i prijatelje misija u domovini na odgovorniji odnos prema njihovom radu. To je prilika da se jednom godišnje susretnu svi koji tijekom ljeta te godine dolaze na odmor i nađu se s braćom i sestrama s kojima su dijelili isto polje rada u misijskim krajevima diljem svijeta. Nakon što se cijela stvar kroz više godina domišljala krenulo se u ostvarenje svega onoga što je zacrtano. Zamišljeno je da svake godine jedna od dijecezanskih uprava PMD u Bosni i Hercegovini te u Republici Hrvatskoj bude domaćinom ljetnoga susreta. Cijelu stvar dogovorno vode dvije Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske.⁸⁸

Za vrijeme tih susreta od posebne je koristi i posjet misionara i misionarki određenom broju župnih zajednica. Mala stanka u održavanju ljetnih susreta dogodila se za vrijeme Domovinskoga rata u Republici Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini. Što se tiče termina održavanja susreta, vrijedilo je pravilo dogovora za svaki susret. Međutim, od 2001. god. vrijedi pravilo da on svake godine bude u prvom punom tjednu mjeseca srpnja. Slika dosadašnjih susreta je sljedeća:

1. Dijecezanska uprava PMD Splitske nadbiskupije: od 1. do 2. rujna 1987.;
2. Dijecezanska uprava PMD Hvarsko-bračko-viške biskupije: od 12. do 14. rujna 1988.;
3. Dijecezanska uprava PMD Zagrebačke nadbiskupije: od 6. do 8. kolovoza 1989.;
4. Dijecezanska uprava PMD Banjalučke biskupije: od 1. do 2. kolovoza 1990.;
5. Najavljeni susret 1991. god., koji je trebala organizirati Dijecezanska uprava PMD Kotorske biskupije, nije održan zbog ratnih događanja;
6. Ljetni susret 1992. god. nije održan zbog ratnih događanja;
7. Dijecezanska uprava PMD Hvarsko-bračko-viške biskupije: od 27. od 29. srpnja 1993.;
8. Dijecezanska uprava PMD Zadarske nadbiskupije: od 19. do 21. srpnja 1994.;

⁸⁸ U svezi s dogovornim organiziranjem zajedničkoga godišnjeg susreta hrvatskih misionara i misionarki pogledaj gore bilj. 61 i 85.

9. Dijecezanska uprava PMD Porečko-pulske biskupije: od 17. do 20. 1995.;
10. Dijecezanska uprava PMD Riječko-senjske nadbiskupije: od 5. do 8. kolovoza 1996.;
11. Dijecezanska uprava PMD Đakovačke biskupije: od 5. do 8. kolovoza 1997.;
12. Dijecezanska uprava PMD Šibenske biskupije: od 21. do 24. srpnja 1998.;
13. Dijecezanska uprava PMD Vrhbosanske nadbiskupije: od 24. do 27. kolovoza 1999.;
14. Dijecezanska uprava PMD Varaždinske biskupije: od 11. do 14. srpnja 2000.;
15. Dijecezanska uprava PMD Dubrovačke biskupije: od 18. do 21. srpnja 2001.;
16. Dijecezanska uprava PMD Požeške biskupije: od 2. do 5. srpnja 2002.;
17. Dijecezanska uprava PMD Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije: od 1. do 4. srpnja 2003.;
18. Dijecezanska uprava PMD Splitske nadbiskupije: od 5. do 8. srpnja 2004.;
19. Dijecezanska uprava PMD Gospičke biskupije: od 4. do 7. srpnja 2005.;
20. Dijecezanska uprava PMD Zagrebačke nadbiskupije: od 18. do 21. srpnja 2006.

Godišnje sjećanje na svjedoke vjere. “Crkva uprisutnjuje Radosnu vijest ne samo naviještanjem riječi, koju je primila od Gospodina, nego i svjedočanstvom života, kroz koje Isusovi učenici polažu račun o vjeru, nadi i ljubavi koje nose u sebi. To kršćansko svjedočenje Krista i evanđelja može voditi do same žrtve: mučeništva”,⁸⁹ poručuje papa Ivan Pavao II.

Katolička Crkva svake godine sjeća se svih onih koji su tijekom godine na nasilan način ubijeni u misijskim zemljama. Za sve prijatelje misija i čitatelje misijskoga lista *Radosna vijest* u domovini bilo je interesantno čuti ovu vijest. Ona je dobro došla svima koji se zanimaju za misijsku djelatnost Crkve diljem svijeta. Jer njihova hrabra smrt i prolijevanje krvi sjeme su Crkve danas i Crkve budućnosti. U kontekstu rečenoga papa Benedikt XVI. u andeoskom pozdravljenju 26. prosinca 2005. rekao je: “Mnogi su kršćani već u počecima Crkve posvjedočili svoju vjeru prolijevanjem svoje krvi. Prve mučenike slijedili su tijekom narednih stoljeća sve

⁸⁹ Uzeto od agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda početkom 2006. god.

do današnjega dana i mnogi drugi mučenici. Zar ne možemo a da ne priznamo da i u današnje vrijeme u mnogim dijelovima svijeta ispovijest pripadnosti kršćanskoj vjeri traži hrabrost mnogih mučenika? Kako možemo zaniijekati da i tamo gdje nema progona visoku cijelu traži dosljedan i prema evanđelju ostvareni život?”⁹⁰

Želja je bila svima predstaviti hrabrost svjedoka vjere bez posebnoga vrednovanja koje Crkva s obzirom na njihovu žrtvu pokazuje. Počevši od 2003. god. objavljuje se u misijskom informativnom listu *Radosna vijest* godišnja lista sjećanja na sve one koji su svojom žrtvom doprinijeli rastu Crkve u svim dijelovima svijeta i u službi kvalitetnoga ljudskog življenja i evangelizacije. Činjeno je to prema službenom izvješću Tiskovne agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda.

Svake godine 24. ožujka brojni prijatelji misija diljem svijeta, koji je spomendan smrti nadbiskupa Oscara A. Romera (1980.) i od 1993. god. Dan sjećanja na ubijene misionare, obilježavaju ovaj dan. I mi u Bosni i Hercegovini, počevši od 2003. god., pozivani smo od Misijske središnjice s konkretnim prijedlozima da se u svojim molitvama i u misnim slavljenjima sjetimo ubijenih misionara i svjedoka vjere. Na to nas je potakao i papa Ivana Pavao II. riječima: “Mjesne Crkve trebaju sve činiti kako sjećanje na one koji su podnijeli mučeničku smrt nikada ne bi zamrlo.”⁹¹

Na ovaj dan župne i redovničke zajednice, sjemeništa, bogoslovije i novicijati mogu se posvetiti molitvi sjećanja na ubijene misionare. Toga dana ili tih dana mogu se isto tako posjetiti bilo pojedinac ili neka grupa ili mjesto trpljenja kao što su, na primjer: bolnice, starački domovi, razne kuće za bolesne, zatvorenici po zatvorima. Isto tako ovaj dan može biti vidljiv i na razne načine obilježen. U stanovima mogli bismo kao znak mučeništva staviti na prozore crvene zapaljene svijeće, pozvati siromahe k sebi na ručak kako bismo učinili znak novoga načina življenja koji ostvaruje učinke evanđelja u konkretnom zajedništvu. U našim župnim crkvama ili kapelicama redovničkih zajednica križ se može prekriti crvenim platnom. Na svijeće se može staviti ime ubijenoga misionara. Na oglasnoj ploči mogu se izvjesiti imena svih ubijenih misionara tijekom minule godine. Isto tako, toga dana svi se pozivaju na post. Na taj način osjećamo se povezanim s brojnim misionarima i siromašnima u cijelom svijetu kako bi Bog primio našu molitvu. Post treba biti svjedočanstvo. Zato se predlaže post u svim zajednicama kao vidljivi znak. Post i molitva. Postom čistimo vlastito srce i dijelimo trpljenje s onima koji trpe diljem svijeta.

⁹⁰ Uzeto od agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda krajem prosinca 2006. god.

⁹¹ Uzeto od agencije *Fides* Zbora za evangelizaciju naroda početkom 2006. god.

Djelatnici Crkve ubijeni tijekom zadnjih 25 godina. Kao što se moglo vidjeti iz svih izvješća agencije *Fides Zbora* za evangelizaciju naroda u vremenu od 1980. do 1989. god., o kojima je svake godine pisao misijski list *Radosna vijest*, na nasilan način ubijeno je 115 misionara. Pritom je isto tako činjenica da je i broj mnogo veći jer se odnosi na slučajeve koji se mogu provjeriti i za koje postoje dokazi. Sveobuhvatni popis za vrijeme od 1990. do 2000. god. temelji se na provjerenim podacima i on se odnosi na 604 ubijena misionara. I u ovom slučaju broj je mnogo veći u odnosu na vrijeme prije toga. Na ovaj broj utjecalo je i krvoproliće u Ruandi tijekom 1994. god. kada je umrlo najmanje 248 crkvenih suradnika. Popis ne sadrži samo misionare *ad gentes* u užem smislu, nego i sve druge crkvene suradnike koji su na nasilan način ubijeni ili koji su svoj život svjesno stavili u opasnost kako povjerene im osobe ne bi ostale na cjedilu. Zar ovdje možemo zaboraviti i naše svjedoke tijekom minuloga domovinskog rata ili poraća kao i one diljem svijeta. Prema riječima pape Ivana Pavao II. svi su oni “bili mučenici bratske ljubavi”.

Godina	Ukupno	BIS	SVE	ĐAK	BRA	SES	BOG	INS	KAT	LAI	DRA
1990.	17		10			7					
1991.	19	1	14		1	3					
1992.	21		6		2	13					
1993.	21	1K+ 1	13			4	1	1			
1994.	26		20		1	4	1				
1994.*	248	3	103		47	65		30			
1995.	33		18	1	3	9				2	
1996.	48	3	19		8	13	1	2	1	1(KAT)	
1997.	68	1	19		1	7	40				
1998.	40	1	13		5	17	4				
1999.	32		17			9	4		2		
2000.	31		19			7	3	1			1
2001.	3		25			5	1	1		1	
2002.	25	1	18		1	2	2	1			
2003.	29	1	20		1		3			2	2
2004.	16		12			1				3	
2005.	27	1	20		2	3				1	

* Podaci se isključivo odnose na krvoproliće u Ruandi.

Kratice: K - kardinali; BIS - biskupi; SVE - svećenici (dijecezanski i redovnički); ĐAK - dakoni; BRA - braća laici; SES - časne sestre; BOG - bogoslovi i sjemeništari; INS - članovi instituta Bogu posvećenog života; KAT - katehisti; LAI - laici; DRA - dobrovoljci; (KAT) - katekumeni.

Zaključak

Što reći na kraju predstavljanja zadane misijske teme? Željelo se što kvalitetnije i bogatije prezentirati misijsko bogatstvo koje treba poslužiti kao poticaj za razmišljanje i promišljanje, ali isto tako da bude snažna potpora pastoralnom radu prvenstveno u našim župnim zajednicama. I ne samo u župnim zajednicama, nego i u svim drugim ustanovama Katoličke Crkve u našoj domovini.

Na jednom mjestu prezentirano je sve od teologije i povijesti pa do današnje situaciju u misijskom poslanju naše Crkve. Nadat je se kako će i ovaj prilog pomoći svima nama, uz brojne materijale koji su slani i koji će slati Misijska središnjica. Stizali su na adrese svih crkvenih ustanova u domovini, kako bi se napravio kvalitetan pomak i korak naprijed u gradnji misijske svijesti i odgovornosti.

Svatko je svjestan kako u ovom poratnom vremenu poziv na misijsku animaciju nije privlačiv za velik dio naših vjernika. Slobodan sam iskreno reći kako nije privlačiv za jedan dio naših svećenika. Takva razmišljanja izrečena su na razne načine pa i u našim katoličkim tiskovinama. Ovdje se može isto tako postaviti i pitanje koliko su katoličke tiskovine iz Bosne i Hercegovine posvetile prostora misijskim temama? Prelistavanje tih tiskovina neka posluži sagledavanju cjelokupne situacije i donošenju prave slike o gore navedenome.

Stojimo pred pozivom i pred velikim izazovom. Posla je mnogo, a vremena malo. U ovom poratnom vremenu želi se obnoviti župne crkve i župne kuće te vratiti prognane vjernike. S dolaskom mira i podizanjem standarda dolaze i druge očekivane ili neočekivane poteškoće. Doimlje se kao da su misije i misijska animacija za ovo vrijeme dodatno opterećenje. Nisu aktualne. Što nam je činiti? Nemojmo posustati, nego činimo prema svojim mogućnostima. U samu animaciju ugradimo i vlastitu inicijativu. Vjerujem da ih ima dovoljno svaki krštenik, svaki svećenik i svaka časna sestra.

Ne smijemo zaboraviti i smetnuti s uma da je župna zajednica osnovna stanica života Crkve, ali i biskupije u kojoj radimo te biskupije i provincije kojoj pripadamo. To isto vrijedi i za gradnje misijske svijesti i odgovornosti u svakoj mjesnoj Crkvi. Zato krenimo naprijed i učinimo sve što je do nas kako bi ta temeljna stanica mogla donijeti takve misijske plodove na koje ćemo biti ponosni.

Ovdje kao svećenik glasno postavljam pitanje: Ima li među nama svećenicima, dijecezanskim i redovničkim, spremnih poći u misije? Našim odlaskom u misije neće propasti niti biskupija niti provincija! Razmislimo i odlučimo se!

Na kraju iskrena vam hvala za pokazanu strpljivost da ste saslušali današnje glasno razmišljanje. Vjerujem da će biti i konkretnih plodova u svim našim župnim zajednicama i u drugim ustanovama Crkve kod nas.

MISSIONSENDEUNG DER KIRCHE MIT BESONDEREM RÜCKBLICK AUF DIE PFARRGEMEINDE

Zusammenfassung

Wir leben heutzutage in der Zeit als die Mission und die Missionsthemen in der ganzen Welt immer weniger oder gar keinen Platz in den katholischen Medien primär in den Zeitschriften finden. Die Situation ist nicht viel besser in der Kirche unter den Kroaten sowohl in Bosnien und Herzegowina als auch in Kroatien. Einfach es gibt keinen Platz und keine Interessen mehr. Dabei werden verschiedene Antworten verwendet, wie wir in unserem Lande und in Europa heutzutage ein Missionsland und -kontinent sind oder wie dieses Thema keinen Platz mehr in der Zeit der heutigen Säkularisation und der Globalisierung in verschiedener Art und Weise im Leben unserer Gesellschaft und im Umkreis unseres täglichen Lebens hat.

Mittlerweile dieses Thema ohne Zweifel auf die Zeit und Umständen verliert nicht seine Aktualität. Immer wieder die Päpste in verschiedener Art und Weise erneuert regen alle Getauften in der ganzen Welt an, besonders die Verantwortlichen für die Mission in der Kirche und in den Diözesen, um Missionsbewusstsein und Verantwortung ständig lebendig und aktuell in allen Teilen der Kirche zu werden.

Die Bischöfe in Bosnien und Herzegowina, bewusst eigener Verantwortung für die Missionsendung der Kirche, haben die Entscheidung über das missionarische Thema auf das Dekanatsniveau im Laufe des Jahres 2006 getroffen. Mit dieser Entscheidung wollten sie alle Diözesan- und Ordenspriester, die in Pastoral tätig sind, auf verantwortliches Verhältnis jedes einzelnen Priesters und dadurch unserer gesamten Kirche zur Mission und zur Missionsendung der Kirche. Damit wollten sie, dass auch unsere Kirche ein lebendiger Zweig auf dem Baum unserer Missionsverantwortung werde. Sie waren bewusst, dass im Laufe des ganzen Jahres verschiedener Arten existieren, wie wir unserer Missionsverantwortung zeigen könnten. Sie betonten, wie sich die Missionsendung der Kirche gerade in der Pfarrgemeinde verwirklicht. Zum Verwirklichung dieses Wunsches, die Bischöfe aus Bosnien und Herzegowina haben dafür den Nationaldirektor und die Diözesandirektoren der Päpstlichen Missionswerke Bosnien und Herzegowinas verantwortlich gemacht.

Dieser Vortrag ist ein Resultat des missionarischen Bemühens im Jahre 2006. Er ist eine Anregung, weil alles am Vorabend des 50-jähriges Jubiläums

der wichtigen Missionszyklika *Fidei Donum* geschieht. Er bewegt alle, die im Herzen die Mission und die Missionsendung der Kirche haben. Mit diesem Beitrag wollte man allen die wichtigsten Punkte der konziliaren und nachkonziliaren Missionsdokumente präsentieren, alle Getauften der Kirchen verantwortlich für die Mission der Kirche machen, als auch geschichtlichen und theologischen Überblick der missionarischen Tätigkeit sowohl universalen als auch der Kirche unter den Kroaten ans Licht bringen. Besondere Betonung wurde auf der Missionstätigkeit der Katholischen Kirche in Bosnien und Herzegowina gesetzt. Allen, die sich um missionarische Tätigkeit der Kirche interessieren, wird eine große Hilfe beim Suchen und Finden der Quellen im Bezug auf Missionstätigkeit, besonders in der Kirche unter den Kroaten.